

גליון שיחת חברים מימי הנחל

י"ז ע"י
איחוד האברכים הצעירים דחסידי ברסלב ירושלים
שע"י "מורשת הנחל"

ימי החנוכה - טבת תשע"ג

גליון ט"ז

נקודת החבר

יהודה צבי ברוין

אור ימי החנוכה

זל"ק של מוהרנ"ת בליקו"ה [נויקין ה' מ], וזאת הבחינה נעשית בכל יום ובכל אדם ובכל דור. וכו', כי בכל יום ויום כל ימי חיי האדם הוא צריך עצות עמוקות להינצל בכל יום ממה שצריך להינצל שלא יאבד חיות היום ח"ו, כי בכל יום יצרו של אדם מתחדש עליו וכו', כמו שאמרו רז"ל. על כן הוא צריך בכל יום ויום עצות עמוקות מאד להינצל ממנו, והכל בשביל לגדל ולגלות האמונה הקדושה בנ"ל, כי האמונה מתחדשת בכל בוקר בבחינת חדשים לבקרים רבה אמונתך, והכלל כשמוגיע חשכת לילה זה בחינת שנסתלק אור העצות שהוא האור של היום שעבר ופנה ואז צריכין לחזור ולהתחיל לחתור העצות מתוך החושך הזה שהוא קודם לאור יום הבא, והכל בכח הצדיקים האמיתיים וכו'.

ואף על פי שזה נעשה בכל יום, אעפ"כ לזכות להדליק נר של מצוה בשביל זה, שהוא בחינת נר חנוכה, לא זכינו עד שהיה הנס הגדול בימי מתיתיו וכו', שדייקא אז שהתגברו חכמי יון כל כך עד שרצו להשכיח תורתו לגמרי ח"ו, שזה עיקר החושך, אז דייקא חמל עלינו ה' יתברך ועמד לנו בעת צרותינו והפך החושך לאור גדול עד שדייקא אז גילו לנו המצוה הקדושה הזאת להדליק נר חנוכה לאמשכא משה רבות קודשא ולאדלקא בוצינא להאיר עצות עמוקות בתוך תוקף החושך בכלל ובפרט באדם ובזמן כדי לגדל האמונה הקדושה שלא תשתכח התורה מישראל, וכן בכל דור ודור באים הצדיקים אמת ומאירין לנו עצות עמוקות בתוך תוקף החושך עד שמאירין עלינו בכל פעם אור יום בחינת גולה עמוקות מני חושך ובנ"ל, עכ"ל.

היינו כמבואר לנו מדברי רביז"ל הנ"ל, שהוא נר של חנוכה צריך שתהי' לנו תמיד שתמיד נתחדש וכו', ואז אדרבה בבוא ימי החנוכה, בהם נשמו ונחגוג את ההתחדשות התמידיות שלנו ונדליק נר של מצוה בשביל זה, והבן. ובקיצור, היוצא לנו שהזוכים לילך לאורו של הבעטליר העיור היניק לגמרי שזוכר לא כלום ומחדש עצמו בכל עת, וכדבריו ז"ל כמ"פ איך זוכין להיות יהודי, ובכוחו מחדשים את עצמנו בכל עת, וממשיכין שמחת שבת לימי החול, שהוא בחי' חנוכה כמבואר בתורה ב' ח"ב 'ימי חנוכה' שכל זה הוא ענין ההתחדשות בכל עת ולכלול כל פעולות המשתנות באחד הפשוט, וכו' וכו' שאין הפה יכול לדבר ורק ע"י שקידה רבה בספריו הק' של היניק לגמרי, וביותר ויותר בספריו הק' של התלמיד הגדול נק' התחתונה שקיבל ממנו פי שניים ברוחו, והכל בכח רבו הק' ככתבו ס"ו, אפשר להבין מרוחק את ענין הנ"ל העמוקה מני ים, ובבוא העת המיוחד להמגו ההתחדשות, הוא לנו לשמחה כפולה ומכופלת, והתחדשות מחדש, ולא נשאר לנו כי אם לחדש עצמנו בפועל בכל, ובפרט בענין הדעת הק' הזה שע"י צריך הרבה הרבה לעסוק בספריו הק' וביותר בספריו מוהרנ"ת - הג"ע של ליקוטי הלכות, ובפרט עתה שכבר מכונים עצמנו ליום הילולא דילוי עשרה בטבת הבעל"ט, יה"ר שנוכה להיכלל בצדיקי אמת ולהתחדש כמותם, ולפאר ליצרנו ע"ש כבוד מלכותו. ואסיים בדברי מוהרנ"ת על תורה 'ימי חנוכה' [בליקוטי עצות]:

"אשרי הזוכה לחנוכה כזה להמשיך בו כל התיקונים הנוראים האלו".

'נקודת החבר' אינה [רק] כותרת בעלון 'מימי הנחל' אלא תורה שלימה בליקוטי מוהר"ן סי' ל"ד, שיש ג' נקודות שהם, נקודה כללית הוא נקודת הצדיק, ונקודה שמקבל כל אחד מחבירו שיש בכל א' מה שאין בחבירו, ונקודת עצמו שצריך לקבל כל אחד מיניה וביה ע"י התבודדות. ומוהרנ"ת בליקוטי הלכות [הל' ברהמ"ז ג'] דרש ויחידש בהתורה הזאת על ענין חנוכה, עיי"ש.

הנה לענין חנוכה ישנה שיחה בשיש"ק שפעם אחת סיפרו אנ"ש לרבינו ז"ל על אחד מהצדיקים שיש לו התלהבות והתעוררות נפלא בהדלקת נרות חנוכה, אמר רבינו ז"ל שזה משום שאינו מתחדש בכל השנה. "ווייל ער באנייעט זיך נישט א גאנץ יאר".

וכשאמרת לאחד שיחה זאת השיב לי, ששיחה זאת מתאים מאוד למוצאי זאת חנוכה שנצטרך בין כך להיפרד מימי החנוכה הק', ויהי' זה לנו לחיזוק, שאין התכלית להתחדש רק בעת אשר אנו זוכים לעמוד מול נרות חנוכה הק', וכו', אבל לפני ימי חנוכה ישנם מספיק שיחות תורות והלכות, חוץ משיחה זאת שלכאורה מפריעה קצת את ה'ברען' להכנה כראוי לימי החנוכה הק'.

אבל אין זה נכון, שיחת חולין של צדיקים, וכ"ש שיחות גבוהות כאלו צריכים לימוד, וכל שיחה ושיחה של רביה"ק אפשר על ידה להתקרב להשי"ת בכל עת, כידוע, ופשוט שאין שיחה זו מוגבלת לזמן כל שהוא, אך צריכה לימוד, ללימוד אותה כראוי באופן שנוכל לקחת ממנה את התועלת הנרצה, ובפרט ששיחה זו מדברת על חנוכה, אשר ע"כ יש לנו לדבר שיחת חברים כזה ולהבין עצמנו כראוי לימי החנוכה הק'.

אצל רביה"ק 'חנוכה' הוא יום טוב גדול מאוד, מי כמוהו גילה תורות נפלאים על חנוכה, כהתורה 'ימי חנוכה', 'להמשיך שלום', וכן הלאה, כמו"כ ידוע שאחד מהזמנים הקבועים לבוא אצלו היה 'שבת חנוכה'.

אך, ידוע ענין 'עש"ן ר"ת', עולם שנה נפש, והוא שכל דבר ענינו בג' חלקים, בזמן, במקום, ואדם, ולעניינינו, ההתחדשות זמנה ביותר בחנוכה שאז המשיכו החשמונאים חנוכת הבית, וכו', כמבואר בליקו"ה כמה וכמה פעמים, ובנפש הוא הזוכה להתחדש בכל עת כמעשה הבעטליר העיור, שהזקן היניק מאד שזוכר לא כלום הוא מחדש עצמו תמיד כמבואר בליקוטי הלכות תפילין ה'.

וכלפי זה דברי רביז"ל אמורים, שבעצם מי שאינו יכול להתחדש בכל עת, והסימן הוא כהצדיק הנ"ל, החנוכה שלו אינה בשלימות, וכל ההתחדשות שלו בחנוכה הוא בבחי' תעלא בעידינו סגיד לי', וכמו דאמרי אינשי שמאחז"ל בכל יום יהיו דברי תורה חדשים בעיניך כאלו היום ניתנו נדרשת בפי הדרשנים בחג השבועות או בג' ימי הגבלה וכו', ומאחז"ל בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאלו הוא יצא ממצרים נדרשת בחג הפסח, והוא היפך כונת חז"ל במימרות אלו, כמובן.

סיפור התקרבות

הרה"ח ר' שמעון טייכנר שליט"א

מוחבא את הספר הק' עין חיים של האר"י כי רצה ללמוד קבלה לפנות בוקר בלא עין רואים...

ניגשתי אל ראש הישיבה וביקשתי ממנו רשות לנוח על מיטתו בכל יום בהפסקת צהריים כדי שאהיה עירני בסדר ב' (הורי גרו בבני ברק ולא היה לי מיטה בפנימיה) הוא נתן לי רשות בשמחה, וכך הייתי רגיל להכנס לחדרו בכל הפסקת צהריים הייתי סוגר את הדלת וקורא על המיטה שלו את הספר שבחי ושיחות הרה"ן, כל יום הייתי קורא עוד קטע ועוד קטע וממש התרגשתי וזה נתן לי תקווה שגם אני יכול להכנס לעבודת ה' וגם אני יכול להיות מתמיד ועובד ה' גדול, כי תמיד מספרים על כל צדיק שהיה קדוש מרחם אך כאן רואים שגם על הצדיקים הגדולים עבר מה שעבר והם התחזקו עד שזכו למה שזכו אשרי להם.

אבל עדיין לא היה לי שום קשר אמיתי עם ברסלב רק הייתי נפגש עם פלברבוים ומדבר איתו בירא"ש.

יום אחד הוא הציע לי לבוא לשמוע 'שיחת מוסר' מהמשגיח של ישיבת ברסלב ה"ה הרה"ח ר' נתן ליברמנש שיחיה.

למעשה באותה התקופה כמו שאברהם מרדכי נפגש איתי כך הוא ניגש לעוד 15 בחורים, כל בחור טוב שהוא ראה שיש סיכוי שיתקרב לברסלב הוא היה מדבר איתו. והוא הציע לכולנו לבא לשמוע שיעור מהמשגיח של ישיבת ברסלב והיות וידענו שהוא ברסלבער וכבר קראתי שבחי ושיחות הרה"ן של ברסלב וכבר לא היה לי שום התנגדות על ברסלב אע"פ שלא החזקתי את עצמי לברסלבר הייתי מוכן לבא ולשמוע ואז הלכנו קבוצה של בחורים לביתו של ר' נתן שהיה גר אז ברח' סעדיה גאון, הוא קיבלנו בסבר פנים 'פותח תורה מ"ח ח"ב וקרא את ההתחזקות של רבינו "כשאדם נכנס בעבודת ה' אזי הדרך שמראין לו התרחקות" אני מאוד הוקסמתי מהשיעור הזה, היתה התרגשות מיוחדת כי הרגשנו אור מיוחד, עדיין לא ידענו שיש מאחורי זה את האור של רבינו אבל הרגשנו שזה לא סתם שיעור מוסר אלא זה שיעור שמאוד מאוד מעורר ומחזק ונותן תקווה ושמחה. כך היינו באים איליו פעם בשבוע לשמוע תורה בליקו"מ, השיעור בערך היה לוקח חצי שעה. וכך במשך שנה שלימה מצד אחד הייתי נפגש עם אברהם מרדכי ומצד שני הייתי שומע מר' נתן פעם בשבוע שיעור ולפעמים פעמיים בשבוע והייתי סוחב עוד בחורים כי מאוד אהבתי לשמוע אותו.

אחרי שנה שהייתי שומע ממנו שיעורים ניגשתי איליו ושאלתי אותו: אני שומע ממכם שאתם מזכירים הרבה פעמים עניין של צדיק, ענין של התקרבות לצדיק שכל התיקון וכל העלייה הרוחנית תלויה בצדיק וכל תיקון כל הדורות וכל העולמות מראשית ועד אחרית וכל תיקון נשמות ישראל מהגרוע שבגרועים עד הצדיק שבצדיקים כולם תלויים בזה הצדיק, לאיזה צדיק אתה מתכוון? מי זה הצדיק הזה? האם יש בדורינו כזה צדיק? וזה היה בשבת פרה תשכ"ו, והוא נתן לי אז 'שיעור פרטי' והסביר לי באר היטב בצורה ברורה שרבינו הק' רבי נחמן מברסלב הוא צדיק הדור והסביר בצורה מאוד ברורה למה חולקים עליו ולמה קשה להתקרב איליו והוא הסביר לי שדבר זה בעצם היה בכל הדורות, מאז יוסף ואחיו יש את הבחי' הזו שחולקים על הצדיק שהוא נסתר ונעלם אפי' מצדיקים גדולים שלא מבינים מעשהו הגדול והנורא לרדת לבני השפחות לעסוק עמהם ולקרב אותם לעבודת ה' אבל מי שזוכה לא להשגיח על המחלוקת ולהתקרב איליו זוכה לתכלית השלימות.

השיעור הזה היה מלא אור ומלא חן ויצאתי אז מהשיעור הזה ברור בצורה חד משמעית שמקומי בברסלב והצדיק שלי הוא רבי נחמן מברסלב. כשחזרתי הביתה כמובן שאף אחד לא ידע שיש לי

באלול שנת תשכ"ג נכנסתי ללמוד בישיבת פוניבז' לצעירים בה כיהנו שני ראשי ישיבות, הרב מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל ולהבדלחט"א הרב אי"ל שטיינמן שליט"א והמשגיח היה ר' שרגא גרוסברד. הם היו אנשים גדולי תורה וגדולי יראה וניהלו את הישיבה ביד רמה. בשיעור א' וב' היו ג"כ מג"ש מורמים מעם והיתה שם אווירה גדולה של לימוד בשיטה הליטאית. הישיבה היתה אז בשיא תפארתה עד שרק שמונים מתוך שמונה מאות תלמידים שהיו צובאים כל תחילת זמן על פתח הישיבה זכו להתקבל בה.

בשיעור ג' היו מספר בחורים עילויים ומתמידים עצומים ואחד מביניהם היה בחור בשם אברהם מרדכי פלברבוים, מטבע הדברים בישיבות ליטאיות יש קנאת סופרים בפרט בחורים משיעור א' הסתכלו על בחורים משיעור ג' כאנשים שנמצאים ברם המעלה ובפרט הבחורים הטובים מביניהם נחשבו ליקר המציאות וכך היתה הערכה גדולה לבחורים הטובים.

אברהם מרדכי פלברבוים התקרב אז לברסלב כשנה שנתיים קודם לכן כמובן שהוא לא הראה בגלוי את מנהגי ברסלב אבל בצניעא הוא היה ברסלבער בוער ובגלוי הוא היה נחשב לאחד הבחורים הטובים ביותר.

כשלמדתי בשיעור א' (תשכ"ד) לפני פורים עורר אותי אברהם מרדכי ללימוד בליל פורים קודם אור היום שזהו הלימוד היקר מכל השנה הלכתי לישון מוקדם בעוד חברי צוחקים עלי שכולם קופצים וצוהלים ורק אני מצאתי את הזמן לישון, קמתי מוקדם ולקראת הבוקר הציע לי אברהם מרדכי ללכת להתפלל בישיבת ברסלב ומאוד התפעלתי מהתפילה שם ובפרט מקריאת המגילה של ר' נתן ליברמנש שהיתה בהתעוררות גדולה אבל עדיין לא ידעתי איזה אור שוכן מאחורי התעוררות זו...

בשנת תשכ"ה כשהייתי בשיעור ב' ואברהם מרדכי כבר למד בישיב"ג, פעם אחת הוא ניגש אלי, כמובן זה היה בשבילי כבוד גדול שבחור מיישיב"ג ניגש לבחור מיישיב"ק ובפרט שהכרנו אותו בתור בחור חשוב והוא אמר לי שהוא מחפש חבר לדבר איתו בנושא 'יראת שמים', האם אני מוכן להיות חבר שלו לדבר איתו בנושא ירא"ש. לי זו היתה הפתעה גדולה וכבוד גדול לדבר עם בחור כזה חשוב וכמובן שהסכמתי. קבענו להפגש בשב"ק בחדרו ולהתחיל לדבר.

בשבת נכנסתי לחדרו והוא עוד עדיין לא הגיע, ראיתי על המיטה שלו ספר שבחי הרה"ן ושיחות הרה"ן ביחד בהוצאה ישנה, פתחתי את הספר, ראיתי סיפור על ילד שמשותק נורא להתעלות בעבודת ה', כשאברהם מרדכי נכנס לחדר ביקשתי ממנו אם הוא מסכים להשאיל לי את הספר וכמובן הוא הסכים בשמחה. אח"כ דיברנו ביחד מעניני ירא"ש אני אמרתי את שלי והוא הוסיף משלו ולא הזכיר מילה מברסלב, הוא דיבר על כך שצריך להיות עקשן גדול בעבודת ה' והיטיב להסביר החילוק בין תקיף לעקשן, שתקיף עומד על שלו אך ברגע שמבין שצריך ללכת בכיוון אחר הוא מחליף את הכיוון אבל עקשן כמה שתשכנע אותו הוא לא יזוז ממקומו והוא עושה בדווקא, כך צריך להיות בעבודת ה' גם אם ישכנעו אותי שמה שאני עושה זה לא טוב צריך להיות עקשן ולא להתייאש. ודיבורים אלו מאוד מצאו חן בעיני.

וכך היינו נפגשים כל שבת למשך רבע שעה לדבר מירא"ש ואח"כ ג"כ בימוות החול.

לבנתיים השתוקקתי מאוד להמשיך לקרוא בספר שבחי ושיחות הרה"ן שישאלתי ממנו אך חששתי מעינא בישא, חיפשתי אפוא מקום מוסתר מעין רואים. טיכסתי עצה וה' האיר בדעתי.

לראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן היה חדר שיעורים עם ארון פרטי ומיטת סוכנות פשוטה, כי הוא היה מגיע בחצות הלילה לחדר הזה לעסוק בתורה עד אור הבוקר (והיה לו מעל הארון למעלה

קשר עם ברסלב כל השנה הזו היתה בצניעא, ולא רציתי לדבר מזה בבית כדי לא לשמוע ביקורת אבל באותה השבת חזרתי הביתה ובבית ממש רקדתי משמחה, פעם ראשונה שמצאתי את עצמי כפשוטו ורקד משמחה על זה שזכיתי להתקרב לצדיק אמיתי. מאז קבעתי לעצמי 'אני חסיד ברסלב'!

והיות והצטרפו עוד 15 בחורים מפוניבוז' החלה השמועה לעשות לה כנפיים ברחבי הישיבה שיש כאן קבוצה גדולה שנהיו ברסלב'ר..

בעמדי לפני ישיב"ג בחרתי ללמוד בישיבת 'באר יעקב' השוכנת בין גנות ופרדסים ושדות מוריקים, מקום טוב לברסלב'ער להתבודד ובסתר הייתי לומד ליקו"מ ואומר ליקו"ת ולקחתי את ה'שער בלאט' של הספר והדבקתי שער בלאט אחר כדי שלא ידעו שזה ספרי ברסלב.

עד שהגיע ראש השנה...

אומן היתה סגורה על מסגר ובריה ולבנתיים יש את הקיבוץ הק' בירושלים שישם מתפללים יחד בהתקשרות לרבינו הק'. באלול הראשון להיותי בישיבה דיברתי עם בני החבורה שלמדו אז בישיבות אחרות והסברתי להם שזה לא שייך.. הם ניסו בכ"ז לחזק אותי שאעשה מאמץ ואבוא כי זה תיקון גדול, שלחתי לר' נתן ליברמנט מכתב ובו גוללתי את התלבטויותי בפרט שבישיבות ליטאיות אבוי למי שלא יהיה ראש שנה יום הדין בישיבה, והוא שלח לי לישיבה מכתב ובו מוסבר בטוב טעם ודעת את ענין הקיבוץ הק' שזה בח' מעשה מרכבה כמו שרבינו כותב בליקו"מ, וזה היה מאוד יקר בעיני, הנה זה שאני לומד אצלו כבר הרבה זמן והנה הוא שולח לי מכתב לישיבה, הדיבורים נכנסו לליבי, החלטתי אני נוסע ויהי מה. מצד שני ידעתי שהרבה לא יתנו לי לנסוע, ראש השנה לא להיות בישיבה? ברחתי מהישיבה בשקט ולקחתי אוטובוס ראשון עד צומת עגון, שם חיכיתי לאוטובוס לירושלים, משמים סובבו שאעמוד בתחנה הלא נכונה.. התחנה היתה ריקה ואני מחכה.... ומחכה.... לבנתיים עמדתי וצעקתי לה: 'רביש'ע אני נוסע לקיבוץ הק', תעשה שאף אחד לא ידע שנסעתי.. וכך עמדתי וצעקתי זמן רב. אחרי הרבה מאוד זמן שאני עומד וצועק, פתאום הבחנתי שאני בכלל לא בתחנה הנכונה, עברתי את הכביש והאוטובוס הגיע, משמים רצו את הצעקות האלו...

במוצאי ר"ה חזרתי מיד לישיבה, הייתי בטוח שאקבל על הראש אבל אף אחד לא ניגש אלי... אמר לי ידיד טוב שהיה קשור אלי ועמד בסוד הדברים שמאז שהישיבה קמה לא היה מעולם דבר כזה שבחור יחסיר אפי' יום אחד והמושגיח לא ידע מזה, אמרו על המושגיח שאפי' כמה גרביים יש בארון לכל בחור הוא ידע.. ואתה החסרת בימי ראש השנה והם לא שמו לב, זה דבר חידוש עצום ובגדר נס ממש..

שנה אח"כ נסעתי שוב לקיבוץ וכבר לא צעקתי כ"כ להשי"י שלא ידעו וכשחזרתי לישיבה, המושגיח רצה לזרוק אותי מהישיבה עד שהבטחתי לו נאמנה שיותר אין לי שום קשר עם ברסלב. (כמובן שבלב שלי ידעתי שאין בדברי כלום וזה "מתנה על מה שכתוב בתורה"..) ובסתר המשכתי..

אח"כ המושגיחים ראו שלהיות ברסלב'ער רק עוזר לעבודת ה' וירד ממני התנגדותם, עד שאפי' הראש ישיבה ר' משה שמואל שפירא זצ"ל שהייתי מאוד קשור אליו הזכיר פעם באחד השיעורים שאין שום חיסרון בלהיות ברסלב'ער, אדרבה ר' נחמן היה אדם גדול מאוד רק צריך באמת לראות שישארו בלימוד.. כי היו שם עוד כמה שרצו להתקרב.. וכן המושגיח ר' שלמה וולבה זצ"ל אמר לי שהוא בעצמו מתבודד ובאמת הייתי פוגש אותו הרבה בחצות לילה בין פרדסי ההדר הירחניים של באר יעקב מתבודד או חוזר מההתבודדות או הולך אליה..

באותם הראש השנה'ס ר' נתן בעצמו דאג והכין את כל האוכל ואירגן בעצמו את כל המזונות, הוא שכר את החדר אוכל של ישיבת מאה שערים לצורך המקורבים אכלנו שם בערך מאה בחורים והכין לנו מזונות במקלט של השול וכולם ישנו שם, (אותו בעצמו מצאתי יושן על איזה קרטון..) והמתיקות שהיתה לי שם לא רק מהתפילה אלא אפי' מהשינה על מזרון טחוב והאכילה בכזית וכביצה, כזו מתיקות רוחנית.. כל הזמן הרגשתי שאני מסתובב בגן עדן, האכילה היתה בהתעוררות גדולה וזמירות ושירות וניגונים מהיום השני והלאה כמנהג ברסלב, ור' נתן דיבר דיבורים נוראים ממש ביטול הבחירה. לבחור בן 16 זה משהו עצום ממש, זה מאיר לו כזה אור של אמת..

שנה אח"כ נכנס לישיבה מנחם קירשבוים שכבר התקרב לפני כן לברסלב ומוצאנו איזה חורבה בקצה הישוב ליד השדה והיינו מבלים שם יחד הרבה בלימוד ספרי רבינו ובעבודת ה' ומדי פעם היה מגיע אלינו לחורבה החסיד הנלהב ר' נחמן רוזנטל שהיה מגיע במיוחד מבני ברק כדי לחזקנו ואח"כ היינו עושים ריקוד בשמחה עצומה על ששפר חלקינו וגורלינו בהתקרבות לרבינו הק'. היסודות של ליקו"מ קיבלתי מר' נתן ועד היום אני מחזיק אותו לרבי מובהק לכל עיני רבינו.

אז החלה החבורה הגדולה והידועה של ר' נתן בבני ברק, שהיו שם אברכים ובחורים עובדי ה' שהשליכו מאחרי גוון כל עניי עוה"ז בתכלית והכניסו את עצמם בעבודת ה' במסירות נפש ממש.. מנהג החבורה היה בכל לילה שהיה בינו משמרות שהיו עוברים כל לילה מבית לבית בחצות כדי להעיר אותנו לעבודת ה', היינו נוסעים לפעלד להתבודדות (במאמר המוסגר: ר' נתן חיפש מקום שבני אדם לא עוברים שם אפי' ביום ומוצאנו ליד ראשון לציון קילומטרים על קילומטרים גבעות של חול עד חוף הים והיינו נוסעים לשם תקופה כל לילה בחצות, ור' נתן שהוא בעל ישוב הדעת חייב את כל אחד להצטייד בכסא מתקפל וכובע רוח.. עד שהיתה מלחמה והיו שם חיילים ועזבו את המקום.) ואח"כ לומדים עד אור הבוקר ומתפללים וותיקין בביכנ"ס ברסלב במיימון ממש בקולות וברקים והתפילה היתה לוקחת שעות.. גם בשבת היו מתפללים וותיקין ואח"כ סיפורי מעשיות, אני זוכר שפעם ראשונה שהתפללתי במנין של ר' נתן הרגשתי כזו התעוררות שלא הרגשתי מעולם, הם התפללו בכזו התלהבות בכזו מתניות, הרגשתי כאילו לא התפללתי תפילה מימי.. בכלל פעם, בכל פעם שהיו מתפללים בברסלב היתה תפילה בהתעוררות גדולה, הלוואי ג"כ היום..

סעודה שלישית היינו אוכלים בבית של ר' נתן ושם הוא היה לומד ליקו"מ ומעורר לעבודת ה' בכלל בכל שיעור שר' נתן היה נותן, היה מלא בהתחזקות והתעוררות גדולה לעבודת ה'. וכך היינו חבורה של עשרות אברכים שהיו בידידות נפלאה לעסוק יחד בעבודת ה'. (בין בני החבורה שהתקרבו מישיבת פוניבז' ביניהם יש ברסלב'ר נסתרים עד היום הזה מפקד המחלוקת והמניעות העצומות, וישנם ג"כ הרבה ברסלב'ר גלויים ביניהם ר' יהודה קיפניס, ר' זאב אטינגר, ר' משה ביננשטוק, ר' נפתלי ביננשטוק, ר' ישראל הירש, ר' נחמן גלינסקי ע"ה, ר' חיים שלמה ראטנברג, ועוד..) בנוסף היינו באים למלווה מלכה לר' נתן ואז הוא היה קורא חיי מוהר"ן והיה מזכיר את כל השארפע שיחות וכל ההשמטות שבע"פ ושם קיבלנו את האמונה בגדולה של רבינו, כי במשך השבוע היה מדבר יותר מעבודת ה' אבל אז היה מדבר מענין רבינו בעצמו, בגדולת הצדיק האין סופית אשר עליו נאמר ואת עלית על כולנה לתקן כולוה עלמין וכולוה דרין...

אח"כ זכיתי להנשא לנכדתו של רבינו הק', בתו של הרה"ח ר' יצחק גלבך ע"ה ממנו קיבלתי את מנהגי ברסלב וממנו קיבלתי את ה'חן הברסלבאי' שהיה נסוך על פני אנ"ש הזקנים שבאו מאומן ואת התמימות ופשיטות שלהם לבלי לסוג מסעיף קטן בדברי רבינו. כן הייתי הולך לשמוע את ר' לוי"צ בנדר, ובפעם הראשונה ששמעתי אותו נפתחו עיני לראות שיש ג"כ פשט בליקו"מ כמו שלומדים גמ' וזה לא רק ספר של שמות, אע"פ שלא משיגים את הנסתרות שהם עד אין סוף ואין תכלית. וכן התחזקתי עם עוד מגדולי אנ"ש ופעם נישאתי לר' שמואל שפירא זצ"ל וביקשתי ממנו שיחזק אותי בעבודת ה' והייתי צריך לדחוף את עצמי שיראה שאני רוצה לדבר איתו כי היה שומר עינים אפי' בתוך ביהמ"ד.. והוא חיזק אותי מאוד ללמוד הרבה ליקו"ה ואפי' אם יהיה מקומות בהם לא אמצא את עצמי כ"כ אבל מריבוי הלימוד אגיע למקומות שיעורו ויחזקו אותי מאוד. כשהייתי עומד ליד ר' שמואל הייתי מרגיש שאני מדבר עם איש מגן עדן, ממש הרגשתי שאני מדבר עם השכינה בעצמה, כזו קדושה, כזו יראה.. כל אחד יכול להעיד זאת. וג"כ פעם אחת ראיתי את ר' שמואל הורוויץ עומד ומדבר עם מיישוה בעבודת ה' בכזה התעוררות שכולו היה ממש אדום וזיז השכינה האירה מעל פניו וזה היתה הפעם האחת והיחידה שזכיתי לראותו. יש עוד הרבה לדבר ולספר אך קצרה הידיעה וקצר הזמן..

הש"י יעזור שנוכה באמת שאור רבינו יתפשט בעולם כולו ומלאה הארץ דעה את ה'.

ומקבלין דין מן דין

מכתבים בעניני עבודת השי"ת, לקבל את הנקודות שיש בחברנו

ליקו"ה ראה שבאמצעות הדרש חתר ומצא מסילות נפלאות בלימוד תורת רבינו ז"ל גם בפשיטות וכו', עיי"ש שכתב שפירושו הנחמדים של מוהרנ"ת הם מובילים ומובילים באמצעות דרושו עד שקשה וכבד להבחין בהם כלל וכו', עכ"ל "התורה נתן". ואח"כ ללמוד בעיון ביאור הליקוטים וכל שאר הפירושים, ואח"כ להתפלל התפלה הבנויה על התורה, ואז זה ענין אחר לגמרי לגמרי, ואפשר כל היום ללכת עם התורה הזאת, לאכול ולישון ע"פ, ולדבר עם בנ"א מזאת התורה וללמוד ולהתפלל ע"פ התורה וכו' וכו'. וזה היה כוונת רבינו במה שאמר שרצונו שילמדו ספרו בעיון ודיבר הרבה מהעיון והעמקות שיש בספרו, עיי' בחי"מ "מעלת תורתו וספריו הק"מ" מגדול העמקות שיש בספרו ושלאפשר לדקדק בו כמו במקרא, וכן שאר דיבורים נוראים שהפליג רבינו מהעמקות שבספרו, פוק עיין בסימנים שמו"ו – שמו"ח, שם"ב, שפ"ט, ואשרי מי שזוכה לזה הלימוד אשרי ואשרי חלקו.

אבל לפי ענ"ד יש עוד חלק שזה יותר קל מהראשון, ואולי זה גם נכלל ברצון רבינו "ללכת עם תורתו", דהיינו ללמוד את התורה לאט לאט, סעיף אחר סעיף ולהבין הפשט הפשוט ולהחזיר התורה כמה פעמים ולסכם התורה כל העצות היוצא למעשה, וללמוד קיצור ליקו"מ ולראות הנקודות שיש בתורה לעובדא ולמעשה, וכל יום בהתבודדות לנסות לדבר עם ה' מהעניינים הנלמדים בתורה ולעשות מזה תפלה, ולנסות לעשות איזה עובדא בעבודת ה' ע"פ זאת התורה, וכמו שר' נתן כתב בחי"מ שפ"ח באמצע דבריו: "כאשר שמענו מפיו הק' כמה פעמים שצריכים לילך עם אותם התורות דהיינו לילך איזה זמן עם זאת התורה וכל העבודות שלו מבוקר עד ערב יהיו עם הילוך של אותה התורה שהוא הולך בה בעת ההיא ואח"כ ילך איזה זמן עם תורה ממאמר אחר וכן יתנהג תמיד עד אשר יעבור וילך עם כל התורות שאמר והשי"ת יעזור לזה והעיקר שלא יהיה מבוהל ומבולבל שלא ירצה לחטוף הכל בבת אחת ורק צריך להתנהג בנחת ובהדרגה מעט מעט וכו' ועיי' יוכל לזכות למה שיוזכר עד שיוזכר לקיים הכל" עכ"ל. וזה וודאי, שאם לומדים התורה בעמקות גדול ובעיון אפשר להוציא הרבה יותר עצות למעשה, אבל גם בלימוד הזה; ללמוד כל התורה כמה פעמים, אם מסתכלים עוד פעם בתורה ועוד פעם, נתגלה עוד ועוד נקודות למעשה מה שאין רואים בתחילה, והלימוד הזה יותר קל מאשר לימוד בעיון גדול כנ"ל והלוואי שנוכח לזה, אבל כשנכנסים ללכת עם תורה צריך להתחיל עם זה הדרך ולכסוף להגיע ליותר עיון וכו'.

וגם בלימוד ליקו"ה אפשר ללמוד בעיון גדול עד מאד ולדקדק בדבריו ולמצוא פירושים לתורה כנ"ל, אבל צריך שתדע, שיש כבר ספר כזה אשר הזכרתה למעלה, שהוציא מדברי מוהרנ"ת פירושים על ליקו"מ, והוא ספר "תורת נתן" להרה"ח ר' נתן צבי קעניג ז"ל, והוא ספר הפלא ופלא שאין הכל יודעים מזה, וזה מועיל מאד אחרי שגומרים את התורה, ללמוד בו ולראות איך שמכל הדרושים הארוכים של מוהרנ"ת אפשר להוציא פירושים ופשוטים על התורה ממש הפלא ופלא, ובדרך כלל רואים שם מהלך אחר בתורה שלא ראו קודם.

ובכן חברי היקר! בוא ביחד לקבל עלינו להיכנס בכל כוחינו לענינו של רבינו ולקבל על עצמנו ברצון חזק מאד שיהיה לנו עסק עם ספרו כרצונו ז"ל ולהתחיל לאט לאט לקחת תורה וללמוד בו כל יום קטע אחר קטע, ולגמור אותו ולחזור על זה כמה פעמים, וכן להגיד התפלה שעליה, ולהסתכל בפירושים שיש על זאת התורה, ולדבר עם חברים מוזאת התורה, וכשמדברים עם חברים יחד מתנוצץ לפעמים השגות אחרות בתורה מה שלא מרגישים כשלומים לבד, וממוש לפעמים מרגישים הרגשות אחרות בתורה וכו' עין לא ראתה. ובעי"ה נזכה לאט לאט להיכנס יותר להעמקות שיש בתורה, עדי נזכה שמוחינו יהיה תמיד דבוק בתורתו הק' "כי הוא זכות גדול להאדם כשזוכה שיהיו מחשבותיו מושטות בדברי רבינו"ל הקדוש והנורא מאד אשר אין ערוך אליו" (חי"מ פ"ח), ועיי' יהיה נבקע גידי קשיות לבינו לעבדו ית' באמת ובתמים אמן.

לכבוד חברי היקר ידידי בלב ונפש, הרוצה בכל לבו לעבוד את ה' ולעשות רצונו, החוסה בצל הקדוש של הננמ"ח זיע"א, ה"ה האברך החשוב כמו... גי"ו לעד אחדשה"ט, קבלתי מכתבך בשמחה רבה, ובאמת כאשר עזבת את ירושלים חשבת שגאבד לי חבר טוב וכבר לא נוכל להתחזק ביחד בעבודת ה' וברעננים זאך, אבל אני רואה שלא כך הם הדברים וב"ה אנו ממושיכים לשמור קשר ע"י חליפת מכתבים זה לזה, בו מוציא כל אחד נקודתו הוא מה שיש לו מהנקודה הכללית שהוא הצדיק שאנו חוסים בצלו הק'. ולכן חברי היקר! חזק ואמץ בעבודתך והמשך לשלוח לי דיבורים קדושים מן השמים, דיבורים הנמשכים מאי סבא קדישא צדיק יסוד עולם, אשר יש בספריו ובדבריו הק' להחיות את כל העולם כולו, וסוף כל סוף יתקרבו כולם אליו ואל דעתו במהרה אמן.

ומה ששאלת מה חדשות אצלינו, ב"ה, החבורות מתחזקות ומתחדשות, והקשר בין האברכים מתהדקת יותר ויותר, ובוודאי שמעת על השבת הנפלאה "שבת פ' תולדות" שנעשו עשרות אברכים לישבות בצוותא באור יהודה, להתקבץ יחדיו בתפלות וסעודות השבת כדי להמשיך אלינו אורו הק' שאמר בפירוש "תראו להתקבץ יחד ולהתפלל יחד כי אם תתפללו בכוונה אולי תוכלו להמשיך אותי לכאן עוד הפעם" (חי"מ פ"ז). וגודל התענוג שהיה לכל אחד ואחד בשבת זו אי אפשר להעלותו עלי כתב, ובכלליות השבת וכל הפרטים איך היה ומה היה זאת תוכל לשמוע מחברנו הדרים עמך בשכונתך, אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלינו שזכינו לכל זה, ואני מקווה שמושבט זו יושפע שפע וכל טוב לנו, ולהמתיק מעלינו כל הדינים ומעל כל יושבי ארץ הקודש אמן.

ועכשיו חברי היקר! רצוני לכתוב לך מה שמונח בליבי כעת בענין לימוד ספרו הק' ליקו"מ בבקיאיות בכלל, ובפרט בעיון, דהיינו ללמוד תורה בעמקות וללכת עמה תקופה ולעבוד את ה' ע"פ אותה התורה, כי מאד התעוררתי מדיבוריו של ידידנו ר' אברהם גלינסקי ה"ו שדיבר מענין זה בסעודה שלישית, וזאת לאחר שהתחילו המוני ברסלב"ער חסידים מחזור י"ז בסדר העמוד היומי, וגם אצלינו התחילו עכשיו תורה "ימי חנוכה" בסדר התורה הומנית, ורצוני לכתוב לך כמה עצות למעשה איך לזכות לזה.

והנה בלימוד בקיאיות על זאת אין צריכים לדבר כי ב"ה אנו חזקים בזה ולומדים יום יום את העמוד היומי, והשי"ת יזכנו הלאה והלאה שלא ימוש מפני תורתיו הק' לנצח. אבל בענין לימוד בעיון על זה צריכים חיזוק גדול, ועיקר החסרון הוא, מחמת שאין יודעים איך עושים זאת, וחשבת שאולי יש לחלקו לשני חלקים; חלק הראשון הוא עצם לימוד העיון, דהיינו ללמוד כל התורה בעיון גדול ולדייק כל מילה, וכל פסוק שמביא רבינו ללמוד את כל הענין, ולקשר סעיף בסעיף ואח"כ לקשר כל התורה מרישא לסיפא ומסיפא לרישא, וללמוד את כל ההלכות הבנויים על זאת התורה ולהוציא מדברי ר' נתן פירושים על התורה, כמו שראבר"ן כתב, שחוץ מהדרושים הנפלאים שיש בליקו"ה, אם לומדים בעיון אפשר להוציא פירושים על פי פשט על התורה.

ועיין בהקדמת ספר "תורת נתן" על ליקו"מ, אחרי שהוא מאריך לדבר מושבח הלכותיו של מוהרנ"ת הוא כותב בזה"ל: "אך נוסף לכל זה הוא, כי ע"י ספריו הק' שבנויים ע"פ הקדמות מהספר הק' ליקו"מ, יצא פירוש נורא ונפלא בדברי רביה"ק עצמו, וכבר רמזה אדמו"ר מוהרנ"ת בסוף הקדמתו הק' וז"ל "כי בעזרי"ת יש בספרים אלו ברוב המקומות דברים עמוקים רבים, כי יסודתם בהררי קודש ע"פ ההקדמות הנוראות שגילה רבינו הגדול והקדוש, אשר כל דיבור ודיבור שיצא מפיו הקדוש והנורא זצ"ל אין שיעור ואין קץ להעמקות שיש בו עד אין סוף ותכלית כאשר יבין כל חד כפום מה דמשער בליביה מי שהפץ בהאמת לאמתו, וע"כ גם אלו החידושים שהניח ה' שהם כולם בנויים על דבריו הק', בכלם יש בהם עמקות מחמת שכולם הם כמו פירוש וביאור על דבריו הק' ז"ל וכו'. ואם אמנם שכן הוא האמת שדבריו הם פירוש וביאור על דברי רביה"ק, אך כבר כתב הגר"א בר"ן ז"ל בספרו "שיחות וסיפורים" שנתחבט בזה כמה שנים למצוא דרך העיון בספרי רביה"ק, עד אחרי שוקדו על ספרי

דברי חברך הרוצה בהצלחתך הנצחית

פלפולא דאורייתא

מאמר מיוחד מחברינו הר"ר נתן פישר הי"ו
מה שדיבר לפני האברכים, בשבת התאחדות פרשת תולדות ש"ז

שם בשו"ע (ס"ג): "ההולך בדרך הטוב והישר ועושה לפני משורת הדין מחזיר את האבידה בכל מקום ואע"פ שאינה לפי כבודו". דהא הרמ"א שם חולק על המחבר ואוסר להחזיר לפני משורת הדין כשאינו לפי כבודו אלא אם ירצה להחמיר ישלם מכיסו, ועי' בליה"ל הל' פריקה וטעינה (הלכה א' אות ב' וע"ע בהל' אבידה ומציאה הלכה א או"ח) שכך דעתו של מוהרנ"ת בעצמו וא"כ היאך כותב ע"ז מוהרנ"ת שקיים בזה מצוות השבת אבידה.

ב) מובא בטור (חו"מ רס"ז): "כיצד מצות השבת אבידה אם הוא מכיר את הבעל מטפל בה עד שיגיע לידו לא הגיע לידו אלא נתנו לגינתו ולחורבתו יצא" וכו' וכן נפסק בשו"ע שם. וא"כ תמוה היאך קיים רנ"ט מצוות השבת אבידה בזה שהחזירה ליד מוהרנ"ת, הרי הממון היה שייך לבנו ר' יצחק והיה צריך ליטפל בה עד שיבוא לידו, ורק אז יקיים המצוה.

ג) מובא בסי' רס"ב סעי' ג': "אין המוצא מציאה חייב להכריז אלא בדבר שיש בו סימן" וכו' ואם אין בו חיוב הכרזה אין בו חיוב השבה, ואף אם מחזיר את האבידה אינו מקיים המצוה בשלימות כי אם לפני משורת הדין, וצ"ב איזה סימן היה שם כדי שיקיים מצות השבת אבידה, שמוהרנ"ת מועיד שקיימו בשלימות.

ד) מובא שם בשו"ע: "אם הוא דבר שיש לתלות שבעליו הרגישו בו מיד כשנפל ממונו או מחמת כובדו או מחמת חשיבותו ותמיד היה ממשמש בו ומרגיש כשנפול הרי הוא של מוצאו שהרי נתיאש מיד כשידע שנפל" וכו' וא"כ כאן שר' יצחק ידע מזה שנאבדו המעות, ומוהרנ"ת שאל לכל בני הבית ולא נמצא ובודאי תיכף נתיאש והרי אלו שלו, ואיך קיים בזה מצוות השבת אבידה. ואין לומר דכיון שמוהרנ"ת דיבר תמיד נגד יאוש אין שייך לומר שר' נתן יתיאש, דמובא בסי' צ"ח ס"א בדברי הרמ"א ההגדרה בייאוש: "מי שליבו הומה על דבר מה ואח"כ נח ואינו חושב עוד בדבר ההוא ואמר עליו לשון יאוש". ובודאי מוהרנ"ת לא היה ממשיך לחשוב ולהצטער ע"ז וכמו שמוכח בהמשך המכתב שכותב לבנו שלא ימשך אחר הצער, א"כ זה נחשב יאוש שהפסיק לחשוב ע"ז ואיך קיים השבת אבידה. וא"ל כיון שהאבידה היתה ברשותו של מוהרנ"ת, וברשותו של אדם אין מועיל יאוש כמובא ברמב"ן במלחמות (ב"מ דף י"ד ר"ף) שברשות הבעלים אין מועיל יאוש, שבודאי אין הפי' כפשוטו, וכבר הקשו עליו בקצות החושן ובנתיבות המשפט סי' רנ"ט סק"א מכמה הוכחות: א. תאנה הנוטה לצד הדרך ומצא תאנים תחתיה שמועיל יאוש ברשותו. ב. המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות הרי אלו שלו וביה"כ נחשב חצר השותפין, ראי' שמועיל יאוש ברשותו. ג. נתיאשתי מפלוני עבדי דמועיל יאוש וכל היכא דאיתיה הוא ברשותיה דמריה ומועיל יאוש. ד. שם דף כ"ו נזיל בתר בתרא בתו' שם משמע שאם שמענו שנתיאש מועיל יאוש ברשותו. וע"כ פי' הקצות שהפי' ברמב"ן שאם אחר שהגביה המוצא את האבידה נתיאש בעה"ב שלא מועיל יאוש ברשותו, כי זה ברשות השומר ושומרו עבורו וידו כיד הבעלים והשומר לא נתיאש וכשאין השומר מתיאש כלא נתיאשו הבעלים דמי. והנתיבות תי' שבחצר המשתמרת אין מועיל יאוש ברשותו. ונ"מ בין הקצות"ח לנתיבות;; אם אחד מחפש אחר שטר של 50 ₪ שאיבד ובאמת זה נמצא בכיסו ונתיאש מזה, לפי הקצות אפשר לקחתו ממנו (עדיו צי"ע שזכה בזה מצד קנין חצר עי' בסי' רס"ח) ולפי הנתיבות אין בזה יאוש. היוצא מכל הנ"ל שבאשפה ודאי שמועיל יאוש, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא איך קיים בזה רנ"ט מצות השבת אבידה.

ה) כל מקום שרבים מצויים שם הרי אלו שלו, ובית מוהרנ"ת היו רבים מצויים שם וכמבואר שם במכתב הנ"ל. ואין לומר שהחזיר לפני משורת הדין כמובא בסי' רנ"ט ס"ה וס"ז שגם בזוטו של ים, טוב וישר לעשות לפני משורת הדין ולהחזיר, שהרי הרמ"א פסק שם שאם בעל האבידה עשיר והמוצא עני א"צ לעשות לפני משורת הדין. וידוע דר' יצחק ניהל הפאסט והיה לו פרנסה ורנ"ט היה עני, א"כ א"צ לעשות

איתא בגמ' סוכה (דף כ"א ע"ב): "ועלהו לא יבול; אפי' שיחת חולין של ת"ח צריכה לימוד" ופירש"י: דבר קל שבו צריך לשים עליהם לב. ואם בשיחת חולין פשוטה אמרו חז"ל שצריכה לימוד ושימת לב מיוחדת שגופי תורה תלויים בה, בודאי אמורים הדברים על מכתביו הקדושים של מוהרנ"ת, שאף מי שאינו חכם גדול רואה מיד שאין מדובר בספר חיוזק גרידא, אלא הרבה ממשנתו העיקרית של מוהרנ"ת עובר דרך מכתביו הק'. ובודאי צריכים לדייק בדבריו הדק היטב, ובפרט בדברים הנראים לנו בהשקפה ראשונה שאינם עולים בקנה אחד עם דברי השו"ע ושאר הפוסקים; מוטל עלינו ביתר שאת לעמוד ולהבין את דבריו ליישב הדורים עד שנראה בעין בשר איך שדיבור אחד מודבריו הק' אינו נסתר מדברי הפוסקים כמלא נימה, וזה החלי בעזה"שית.

ז"ל מוהרנ"ת (על"ת רעז):

"אהובי בני חביבי בוא וראה נפלאות ה' וחסדיו בכל עת ורגע, ביושבי על השולחן היום הגיע השליח מאיתך עם הבשורה שנאבד הסך מאיתך בבית, ותכף שאלתי כל בני הבית ואין משיב דבר, ומאלף תבין צערי באותה השעה, ומאד בלבב את דעתי כי הבנתי צערך היטב, ואתה ידעת ריבוי התלאות מכמה אנשים שמספרים צערם לפני המכבידים על ליבי עד אשר כמעט כשל כח הסבל וגם בביתי עתה נכדתי חלושה מחלי המאולין אשר יצאו בפניה היום ה' יסעדה מהרה, וגם כל בני ביתי חלושים מקלקול העשן הנקרא שאד שהיה בליה העבר, וכל הלילה לא ישנו ולהתפלל צריכים. בתוך כך הגיע אלי הידיעה הנ"ל, אך כבר הקדמתי לך שאי אפשר לסבול כל מה שעובר על האדם בכל יום כי אם ע"י דרכי השיחות שהבנו ממנו ז"ל. והשי"ת הטיב חסדו עמי, שנתחזקתי והאמנתי שהכל לטובה ונוכרתי עוד הפעם שצריכים לילך בפשיטות בתמימות לקיים מה שאמרו רבותינו ז"ל כל מה דעבדי רחמנא לטב עבד. בתוך כך נתעורר מוסר כתב זה ידידנו ר' נחמן נרו יאיר, וחפשי ובקש בתוך האשפה עד שמצא האבידה והביאה אלי בשעה קלה, ואני לא צינתי על זה כלל, ותהילה לקל קיים מצוות השבת אבידה בשלימות, ור' גרשון נרו יאיר וכל האנשים אשר בביתי כולם עמדו משתומם המה ראו כן תמוה מגדל החסד אשר הוא יתברך מפליא בכל עת. עתה בני חביבי ראה והבן והבט נפלאות ה' וחסדו בכל עת, ותרגיל עצמך להתחזק באמונה בכל עת שכל מה שעובר על האדם הכל לטובה וכאשר דיברנו בזה הרבה ויתר מזה צריכים להתחזק בעצמו כי אי אפשר לבאר הכל בפרוש". עכ"ל של מוהרנ"ת הנצרך לענינינו.

והנה יש כאן חמשה תמיהות הצריכים לימוד היאך מועיד מוהרנ"ת על ר' נחמן טולטשינר שקיים מצות השבת אבידה בשלימות,

א) כל אחד יודע שאשפה שמזמן חז"ל עד לפני כעשרים שנה באוקריינא או כמאה שנה כאן בארץ ישראל היה חפירה בארץ ושם הצטבר טינוף וכו' ומי שנכנס לתוך האשפה התלכלך שם מאד וד"ל, (ודלא כהיום שמה שמכונה אשפה נמצא בתוך הבית ואין שם רק קצת או הרבה שיירי מאכל ופחיות ומפויזים ודפים שונים וכו') ומובא בשו"ע (חו"מ רס"ג ס"א): "אם היה חכם או זקן מוכנה שאין דרכו ליטול כלים אלו בידו אינו חייב ליטפל בהם". ובודאי דבר מאוס שכזה כל בר בי רב דחד יומא אין זה לפי כבודו ליטפל בזה, ואיך קיים בזה מצוות השבת אבידה? ואין לומר כיון שרנ"ט לא החשיב את עצמו והיה בעיניו א' שטיק בלאטע' ולא הקפיד על כבודו ולכן השיב את האבידה וקיים מצווה בזה, דהא מי שמעיד עליו שקיים את המצוה בשלימות הוא מוהרנ"ת; והוא בודאי לא זלול בתלמידו עד כדי כך להחשיב את הכניסה לאשפה לפי כבודו. וכן אין לומר שרצה להחמיר על עצמו ולהשיב את האבידה אע"פ שאינו מחוייב וכמבואר

לפנים משורת הדין להחזיר את האבידה ואיך קיים בזה מצות השבת אבידה.
לסיכום יש כאן ה' תמיהות הטעונים בירור היאך קיים רנ"ט מצוות השבת אבידה בשלימות.

א. זקן ואינה לפי כבודו.

ב. לא החזיר לידי בעל האבידה.

ג. לא היה כאן סימנים.

ד. לכאורה אחרי יאוש.

ה. זוטו של ים רחמנא אפקריה.

אולם כד נדייק היטב בלשון מוהרנ"ת יש כמה לשונות הנראים לכאורה מיותרים, ובשימת לב נראה שעל ידם אפשר ליישב תמיהות הנ"ל.

• כל בני ביתי חלשים מקלקול העשן.

• מאליך תבין צערי.

• נאבד הסך בביתי.

• בישבי על השלחן... ואנכי לא ציויתיו...

• באים לספר צערם.

והביאור היוצא לפי"ז:

א. בסי' רס"ג ס"א מבואר הגדר בזקן ואינו לפי כבודו דפטור מהשבה "אומד דעתו אם הוא היה שלו אם היה מחזירו לעצמו כך חייב להחזיר של חברו, ואם לא היה מוחל על כבודו אילו היה שלו א"צ להחזיר של חברו". ור' נתן הבין כיון שהיה קלקול העשן וכולם שחורים מהפחם 'שחורה אני ונאווה'... וחלשים, במצב כזה אומד הדעת שהיה נכנס להציל את שלו, ולכן היה מחויב להחזיר ולקיים מצות השבת אבידה.

ב. מובא בסי' קמ"ט ס"ג שאין הבן מחזיק בנכסי האב ואין האב מחזיק בנכסי הבן, ובס"ד שם מובא שאם נסתלק משלחן אביו מחזיקין. והרשב"ם פי' שאב ובן כאפטרופסים זה על זה. ובס"ו שם מבואר דה"ה שאר קרובים שאין מקפידין זע"ז לפי ראות עיני הדיינים. וא"כ ר' נתן כותב לבנו 'מאליך תבין צערי' דהיינו שאתה ואני בחינה אחת ומקושרים זב"ז (כמבואר בתו' ס"ו שראוי לתלמיד להרגיש בעצמו כל העלויות והירידות שיש להצדיק אם הוא מקושר באמת כראוי כמו ענפים באילן), שמאליך תבין צערי, ולפי"ז כשהחזיר האבידה לידי ר' נתן הוא כמו אפטרופוס על ר' יצחק וקיים בזה מצות השבת אבידה.

ג. לכן כתב שנאבד בביתי שמקום הוי סימן. (רס"ב ס"ג)

ד. עפ"י מש"כ לעיל באות ב' דהוי כאדם אחד, וכיון שר' נתן לא התיימש הוא כמו שר' יצחק לא נתיאש, ור' נתן כותב 'בישבי על השולחן' שהיה בישוב הדעת או, ונזהר שלא לומר 'זוי לחסרון כיס' (עיי' סי' רס"ב ס"ה) ולא ציווה לחפש שם באשפה כי עי"ז אם היה חושב מזה אולי היה מתיאש, ובזכות זה קיים מצות השבת אבידה.

ה. כל אלו שהיו בבית מוהרנ"ת אשר באו לספר צערם לר' נתן ודאי היו יהודים יראים ושלמים, כי מוהרנ"ת אמר שאינו מקרב גנבים. א"כ ברוב ישראל חייב להכריז ולא הוי כוונתו של ים, ועי"ז קיים מצות השבת אבידה בשלמות.

ומכל זה רואים איך שכל היסורים שעברו כל זה היה הכנה לקיים מצות השבת אבידה בשלימות שזה ישרא' לצנח נצחים, ושאר היסורים הכל נשכח. וזה מה שמחזק מוהרנ"ת את בנו שעיקר הצער זה שאתה נמשך אחרי זה, ור' נתן נזכר מיד במאמר חז"ל (או"ח סי' ר"ל סעיף ה'): כל מה דעביד רחמנא לטב עביד. ועי"ז התחזק בשמחה גדולה. ובאמת בסוף ראו שכל זה הביא לקיים מצוה בשלמות, שאין ערוך לשמחה הזה של קיום המצוה. השי"ת יזכנו שנשמח באמת בשמחת המצוות ולהעלות השכינה מהגלות לשמחת המחול שיהיה לעתיד במהרה בימינו אמן.

ועיקר שעשוע עזה"ב הוא לימוד הלכות או"ח יו"ד חו"מ ואבהע"ז הי"ת יזכנו ללימוד בכל יום הלכה כפי אזהרת רביה"ק לתיקון נשמתינו לנצח עתה נעבור שוב על דברי קודשו של מוהרנ"ת ונשים לב לעוד כמה לשונות בתוך דבריו שהבל מכין לפי הנ"ל.

אהובי בני חביבי בוא וראה נפלאות ד' וחסדיו בכל עת ורגע, כי כל מה שעבר על מוהרנ"ת הכל היה הכנה לקיים מצוות השבת אבידה.

בישבי על השולחן, שהיה בישוב הדעת ולא נתיאש.

הגיע השליח מואתך, שאם היה מגיע בעצמו שמא היה מתיאש ולא היה תלוי בדעתו של מוהרנ"ת.

שנאבד הסך מאיתך בביתי, ועי"ז יש סימן מקום.
ותיכף שאלתי כל בני הבית ואין משיב דבר, כי אם היו משיבים שאינו בנמצא יתכן שהיה מתיאש ומאליך תבין צערי וכו' כי הבנתי צערך, שעי"ז היו נחשבים מוהרנ"ת ור"י כאיש אחד ממש.

ואתה ידעת ריבוי התלאות וכו' וגם בביתי עתה נכדתי חלושה וכו', כי מחמת זה לא חפש בעצמו ולכן לא נתיאש.

וגם כל בני ביתי חלשים מקלקול העשן הנקרא שאר וכל הלילה לא ישנו, שעי"ז דרך בנ"א במצב כזה לא להסתכל על כבודם כלל ואין חשש של זקן ואינו לפי כבודו.

והשי"ת היטיב חסדו עימי שנתחזקתי והאמנתי שהכל לטובה, שעי"י שהאמין שהכל לטובה זה באמת נתהפך לטובה.

ונזכרתי עוד הפעם שצריכים לילך בפשיטות ותמימות לקיים מה שאמרו רז"ל לעולם יהא אדם רגיל לומר כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, שעי"ז שנתחזק להאמין נזכר לומר בפה ועי"ז הביא שנגמר הענין לטובה שיש מחשבה דיבור מעשה ועי"י שאדם מתחזק במחשבה ודיבור שהכל לטובה השי"ת גומר המעשה לטובה כמו שרואים שבתוך כך נתעורר מוכ"ז ידידנו ר' נחמן נר"י ובקש וכו'.

והביאה אלי בשעה קלה, וכיון דמוהרנ"ת ור"י כחדא חשיבי לכן החזירו למוהרנ"ת.

ואני לא ציויתיו על זה כלל, משמע שאם היה שואלו מקודם היה מונעו מלהיכנס לאשפה וחסדי השי"ת שעשה בעצמו בלי לשאול.

ותה"ל קיים מצוות השבת אבידה בשלימות, בזכות כל הנקודות הנ"ל.

ור' גרשון וכו' כולם עמדו משתומם וכו' מגודל החסד, של קיום המצוה בשלימות ובפרט ר' גרשון שכבר נזכר במכתב י"ז ושם נתבאר כבר בשנה שעברה המעשה שהיה איתו באופן שקישר כל דבר עם חושן משפט.

ותרגיל עצמך להתחזק באמונה בכל עת שכל מה שעובר הכל לטובה, וכפי מה שראינו מקודם שעי"ז שהתחזק באמונה התהפך הכל לטובה

וידעתי שכל מה שעבר עליך מצער האבידה היה עי"י עצבות ומרה שחורה שלא התגברת לגרש מאיתך, ומוהרנ"ת עי"י התחזקותו זכה למצוא האבידה.

ולפי הנ"ל מובן אף תאריך כתיבת המכתב א' ויקרא עפ"י תורה אזמרה המבואר שם על א' זעירא של ויקרא שיש טוב בכל המקומות אף הנראים לנו כחשוכים וצריך רק לחפש אחריהם ועי"ז נתהפך הכל לטובה.

והעיקר לעובדה ולמעשה להאמין שכל דבר מקושר לתורה ולהשי"ת ולטוב, ולהיות רגיל לומר בפשיטות כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ולקיים עצות רבינו הק' ועי"ז נמצא כל האבידות שלנו. אמן

נזכר לומר בפה ועי"ז הביא שנגמר הענין לטובה שיש מחשבה דיבור מעשה ועי"י שאדם מתחזק במחשבה ודיבור שהכל לטובה השי"ת גומר המעשה לטובה כמו שרואים שבתוך כך נתעורר מוכ"ז ידידנו ר' נחמן נר"י ובקש וכו'.

והביאה אלי בשעה קלה, וכיון דמוהרנ"ת ור"י כחדא חשיבי לכן החזירו למוהרנ"ת.

ואני לא ציויתיו על זה כלל, משמע שאם היה שואלו מקודם היה מונעו מלהיכנס לאשפה וחסדי השי"ת שעשה בעצמו בלי לשאול.

ותה"ל קיים מצוות השבת אבידה בשלימות, בזכות כל הנקודות הנ"ל.

ור' גרשון וכו' כולם עמדו משתומם וכו' מגודל החסד, של קיום המצוה בשלימות ובפרט ר' גרשון

רשמים מ"שבת ההתאחדות"

פרשת תולדות תשע"ג - 'אור יהודה'

*

בהתעוררות ובחשק מתחילים כולם כאחד "שלוש עליכם", ולאחר מכן מקדש על היין ר' משה גדליה אנשין הי"ו. לפני שמתחילים את הזמירות נושא ר' משה גדליה דברים קצרים כשהוא מלהיב את הלבבות לקיים אוהרת רביה"ק לשיר זמירות בשב"ק ואף ממשיך לכווין את הזמירות והניגונים בטוב טעם עם נסיונו והרגשיו המיוחדים, כשהשנה ניתוספו לעזרתו הני מנגנים ידועים מחשובי האברכים ר' הרשל כהן הי"ו ור' חיים רייכר הי"ו.

בהמשך הסעודה מתכבד הר"ר נתן מיימון הי"ו לשאת את דבריו. ר' נתן שעל אף גילו המבוגר קצת מרגיש בין האברכים כאחד מהם. אינו צופן את התרגשותו הגדולה על המעמד המרומם, כשהוא מעלה על נס את גודל הענין להתאסף יחד ולבוא בכל מקום קיבוץ והתאספות של אנ"ש. והוא ממשיך להלהיב בדבריו את האברכים על גודל קימת חצות, לצעוק ולהתחנן לפני בורא כל עולמים על המצב שאנו נמצאים כעת, כשהוא קורא את דברי רב החובל שאמר ליונה הנביא כשמצאו נרדם בירכתי הספינה: "מה לך נרדם?! קום קרא אל אלקיך!!!"

אחר דבריו המעוררים וגמר הזמירות מברכים ברכהמ"ז, כשהאברכים מזדרזים לקיים את דבריו למעשה ולהתכונן לעבודת "הניעור בלילה". אולם כמה אברכים אינם יכולים להתאפק ויוצאים ברקוד נלהב על שמחת יהדותינו, שנמשכה מעבר לשעתיים תמימות... כבונה להמתיק את הדינים - בעקבות המצב - ע"י ריקודים והמחאת כף.

*

שעת חצות לילה.

האברכים שכבר הספיקו לחטוף תנומה קצרה קמים כארי לעבודת הבורא, חומקים בשקט למקווה שנפתח במיוחד מחצות, לא לפני שמוציאים את כל החפצים מהכיסים ביציאה מהמתחם, מחמת חוסר וודאות על עירוב מהודר באיזור. לאחר טבילה במקוה פונים לעבר החורשה הגדולה הסמוכה, כאשר המקום השומם מתעורר פתאום לחיים באמצע הלילה...

היכל ביהמ"ד לא נשאר מיותרם אף בשעה זו; קבוצת אברכים יושבים בהשתפכות הנפש בנגונים המעוררים ומלהיבים רוח ונפש. השירה שופכת מתיקותה על פני כל העיר הישנה, ואף מצליחה להוציא כמה אברכים משנתם המצטרפים בערגה.

אף אלו שנתאחרו מעט אינם מוותרים לכה"פ לקום קצת מוקדם יותר. כלום יש הזדמנות יותר מתאימה לקום בחצות ליל שב"ק, משבת מרוממת זו!?

לאחר זמירות הבוקר, מתחילים תפילת שחרית כוותיקין. היקום כולו שוקט וחשוך, אולם בהיכל ישיבת ברכת יצחק "קאכט זיך א קעסל" פסוקי דזמרה, 'נשמת' - - -

לפני קריאת התורה נמכרים העלויות לכיסוי הוצאות השבת. שניים מחברינו היקרים ר' משה דוד סופר ור' שלום שטיין מתכבדים בעליה לתורה ונותנים שם לבנותיהם שנולדו להם למז"ט. - קריאת המזל"ט ולחיצות הידיים החמימות הנמשכות דקה ארוכה, נותנת ביטוי לאהדות הנפלאה השוררת בין האברכים, ומראה כמה שהציבור שמח באמת בשמחת החבר.

ההצלחה והסייעתא דשמיא שהיתה בשנה שעברה תשע"ב, כאשר האברכים יצאו משבת ההתאחדות בהתעלות מיוחדת, הביאה בטבעיות את מארגני "האיחוד" להוציא לפועל שבת התאחדות נוספת השנה. וכדרכם של כל הדברים בעיני רבינו"ל; המניעות לא פוסחים אף עלינו.. וככל שמתקרב השבת מתחזקת המלחמה בדרום, ביום חמישי אחה"צ נזרקים רח"ל טילים לכיוון המרכז, החששות מתגברים.. אולי לבטל הכל ולסגת מהתכנית, אך בסייעתא דשמיא מתגברים על המניעות. מתברר שרצונות האברכים חזקים יותר מטיילים... וביום השישי נקבצים ובאים כולנו האברכים מירושלים, בית שמש וברכפלד, למתחם המרווח של ישיבת "ברכת יצחק - אור יהודה". כשאת פני האברכים מקבלת מגבירי קול המשמיעה ניגוני שבת קודש, שהביא במיוחד מירושלים אחד האברכים. במטבח, האברכים הממונים על סידור והכנת הסעודות ובראשם ר' אליעזר קירשבוים הי"ו כבר עמלים בבישול כל מאכלי שבת כנסיונו רבת השנים. בחדר האוכל מוגש לציבור 'טועמיה' כיד המלך.

המקווה הסמוך - שנפתח היום במיוחד עבורינו, בתרומת נדיב לב אחד מאנ"ש - פועל במלוא הקיטור עד לפני שבת.

בהיכל ביהמ"ד כבר נראים האברכים מתכוננים לשב"ק. זה עסוק בהעברת הסדרה שניים מקרא ואחד תרגום, האחר עסוק בלימוד העמוד היומי, ובפינה נראה אברך משתפך נפשו בליקוטי תפילות על שב"ק... לקראת כניסת שבת מופעלת שוב מגבירי הקול בניגונים יפים מאנ"ש מלאים כיסופים והשתוקקות "הטעימינו טעם קדושת שבת קודש..." עד לצפצוף דק וארוך המבשר על שבת המלכה הפורסת כנפיה על כל היקום---

*

ויהי בעלות המנחה.

החזן פותח ב"הודו" והאווירה נדלקת כיורה רותחת, ביהמ"ד גועש ורועש מתפילה בכח של כלל האברכים האמונים עלי "גאר מיין זאך איז תפלה".

בין מנחה לקבלת שבת מקבל ר' שמואל נחמן גודלסקי הי"ו את כל האברכים בברכת "ברוכים הבאים בשם ה'", כשהוא מביע התרגשותו שאנו זוכים כבר לשבת כזו בשנית, ומזמין את הר"ר ראובן שיף הי"ו לומר דברי פתיחה. ר' ראובן מדגיש בדבריו את הסימן השמימי המיוחד שזה כבר שנה שניה שאנו נמצאים דייקא בפרשת תולדות בישיבת "ברכת יצחק" - הלא היא בפרשה זו, וב"אור יהודה" - שיכול לרמז על אור המלכות שלית לה מגרמא כלום, הציבור הרי מתאסף כאן בשביל לקבל דין מין דין, לית ליה מגרמי כלום, הוא בא לקבל שיחות חברים ומאמרים וכו'. כשמסיים בברכת תודה למפרע למארגנים היקרים על עצם ארגון שבת נפלאה זו.

קבלת שבת מתחילה בהתלהבות מחודשת. בפיוט "לכה דודי" ההתרגשות עולה שיאים כשהניגונים מתחדשים בכל קטע ניגון חדש, עד "בואי בשלום" אז פוצחים כל האברכים בריקוד נלהב. תפילת מעריב ממשיכה כמובן בכוחות ובהתלהבות.

אחר תפילת ערבית פוצחים שוב האברכים בריקודי שמחה "שבת קדשינו מחמד עינינו", "בר יוחאי" וקטעים מ'שיר ידידות' כנהוג, כשבסופו הולכים הלך ורקוד עד חדר האוכל...

בדיוק הלשוניות נראה זה מכתב רגיל לחלוטין, שאין קשר בינו לשו"ע חושן משפט. [ראה בארוכה במדור "פלפולא דאורייתא"]

לאחר תפלת המנחה מייסב הציבור לסעודת רעוא דרעוין המוגשת בטוב טעם, במהלכה נושא דברים מתוקים מדבש הר"ר אברהם צבי גלינסקי הי"ו, בדבריו מרחיב על ענין ההתחדשות, שזה מהיסודות של רבינו הק', וכל רגע שאדם נזכר הוא צריך להתחיל מחדש לגמרי כאילו העבר לא קיים, וזו עצה נפלאה לכל מצב בחיים ולכל גיל, ועי"ז אפשר לקיים דברי רבינו "ניט זיין אלט", פשוט לא מסתכלים על העבר (חוץ משעת ההתבודדות). כשהוא מאריך בביאור דברי רבינו שאין זמן כלל וכל הזמן פורח כמו חלום אשר גם בחלום נראה כאילו עוברים שבעים שנה ובאמת זה רק רבע שעה, כך גם מי שמקבל דעת אמתו וזך יותר רואה שכל השבעים שנה שלנו הם בס"ה רק כמו רבע שעה וכו' וכו', בסיומו מעורר ומעודד את האברכים להתחיל בלימוד ליקו"מ מעמוד היומי, שמתחילים כעת מחזור חדש, וכן לאור התחלת תורה חדשה במסגרת התורה הזמנית.

לאחר ברכת המזון יוצאים בריקוד נלהב שמתארך שעה ארוכה, כאשר האברכים מביעים את שמחתם על השבת הנפלאה שעברה עלינו, וגם להמתיק הדינים לרגל המצב המתוח בארץ הקודש. הניגונים מתחלפים בקצב שעה ארוכה, כאשר נוספים שירי תחנונים כמו 'תהא השעה הזאת' 'צוה ישועות יעקב' ועוד.

הריקוד עוד יכול להתארך אולם מוכרחים להזדרז, מתפללים ערבית בהתלהבות, הבדלה, התארגנות קצרה, וכבר ממהרים לאוטובוס שיקח אותנו לירושלים עיה"ק; שם מתקיים כעת מעמד סיום ליקו"מ בבחינת 'לכו מחיל אל חיל'...

*

ההרגשה היא נפלאה ביותר.. ומן הענין לציין התבטאות אחד האברכים שלפני שבת קבל שאין לו כסף וכו', אולם כעת נישג לאחד המארגנים להודות לו באמרו: להרגיש את האווירה הנפלאה הזו שווה לשלם הרבה יותר מהסכום עבור כל דקה ודקה...

ויה"ר מלפני אבינו שבשמים שיזכנו לעבדו באמת ובתמים, להתחדש תמיד בעבודתו ית', להמשיך קדושת שבת קודש לימות החול, ולהיות מקושר להאי צדיק שהוא בחי' "אנת הוא שבת דכולא יומא", אמן ואמן.

הגיגי אחד האברכים

ס'איז אריין א שבת...

חלק נכבד מהציבור היו אותם אברכים, מתפללים יחד באותו בית המדרש, אבל... שבת "פרשת תולדות" תשע"ג היה ענין אחר לגמרי, תפלה אחרת, התעוררות אחרת, התעלות שלא מעלמא הדין... ומה שהלב חושב אין העט כותב.

מה באמת טמון מאחורי השבת הזו? אין חולק שהסוד הזה

מתבטא בשלשה מילים; "איחוד האברכים הצעירים"!!!

השבת הזאת היא אחד ההזכחות הגדולות, בתועלת האיחוד, וכמו שהתחלנו, אותם אברכים, מאותו בית מדרש, למה התפללות היו לגמרי אחרות מכל שבת? אלא שבכל שבת מתפללים כולנו אברכים עם בחורים זקנים עם נערים, והביהמ"ד מלא, אלא שכל אברך יושב בפנינתו ומתפלל שם בהתלהבות, ולפעמים - שלא יהיה - נמשך אחר שכיניו הזקנים ומתחיל להזדקן... אולם מגיע "שבת פרשת תולדות" שמתקבצים כל האברכים - הצעירים ברוחם - אז נודע לכולנו ולכל אחד ואחד כח הצעירות והברען וההתלהבות שיש בימי הנעורים, ולא בכדי הרגישו האברכים תפלה אחרת לגמרי!

בתודה והערכה

לקדושים אשר בארץ

חקר קברי צדיקים בא"י

הר"ר שלום אהרן צוקר הי"ו

כתב וערך: שמואל מאיר חשין

שיחזור מסלול הבריחה של רביה"ק מהשריפה בעיר ברסלב

מתפרסם לקראת נסיעת רבים מאנ"ש לעיר ברסלב לרגל הילולת מוהרנ"ת

אין זה מילתא זוטרותא לדעת את כל מה שהתרחש עם רבינו בעיר ברסלב, משום שהיו לרבינו סודות נוראים ונפלאים מאד בכל הקשור לישיבתו שם. (חיי"מ קט"ו). וכן מבואר (שם) כי דודו הרה"ק ר' ברוך ממעז'בוז רצה להתישב בברסלב ולא עלתה בידו, ורבינו ציין במיוחד "ואני יושב בברסלב".

משנה חשיבות נודעת לכל הקשור אודות בריחה זו, וכל פסיעה ותנועה של רבינו אז, וכך כותב מוהרנ"ת לאחר תיאור המעשה:

"אחר-כך ביום שלישי נסע לאומין. אחר-כך אמר הנזכר לעיל שיש דרך קנה מבית לחוץ וכו' ומשם לאומין וכו' בנזכר. הינו כי על היד שהיה אצל המלך המבאר בהמעשה של הבעל תפלה שם היו מצדיקין כל הדרכים שבעולם, על-כן אמר שגם יש דרך קנה. בלומר שפונדאי גם דרך זה היה מצד שם על אותו היד הינו מהבית לחוץ ומשם להחר ומשם להבתים הנ"ל ומשם לאומין".

וממשיך בדברים נוראים עד מאד: "אשרי מי שיזכה להבין זאת לעתיד, כי בענין נסיעתו יש סודות נוראות בכל פסיעה ופסיעה. כי בכל נסיעותיו הקדושות יש רזין עלאין גבוהים מאד, מפל-שכן בפסיעה האחרונה הזאת שנסע להסתלק שם אשר לא יכלה רעיון סודות נפלאות עצומות ונסתרות רבות שהיה בכל פסיעה ופסיעה ובכל ענין וסבה של עניני הסתלקותו".

מטבע הדברים קשה להסביר ע"ג הכתב תיאורי מקומות, רחובות, הרים ונהרות, ולשם כך יש להעזר בצילום האויר המצורף.

מחמת שהיה אז חלוש מאד. ואחר-כך עבר הנזכר הקטן ברגליו בתוך המים, ועלה על החר הגבוה למעלה וישב שם, וראה משם כל השתרפה עד שגשר ביתו. והספרי תורות שהוציאו מבית-ההפגות ומבית-המדרש היו מנחים סמוכים אצלו. וגם פמה נפשות מיושרות שברחו גם-כן לשם. ואנחנו הצלנו כל מה שהיה בתוך ביתו, לא נשאר שום דבר מרכושו בתוך ביתו, כי את הכל הצלנו בעזרת השם יתברך. ואחר-כך סמוך לאור יום שבת קדש באתי אצלו, והיה יושב שם בשמחה וישב ומסתפל על העיר ועל ביתו שגשר. ואחר-כך הולכתי אותו לתוך בית בקצה העיר שצד השתרפה. והלך עמי סמוך להנחה הקטן על פני השדה, ענה ואמר מי היה אומר ובי עליה על הדעת שאנחנו גלגל בליל שבת קדש סמוך לאור יום קנה הדרך על פני השדה.

ואחר-כך באנו לבית רבי שמעון וישב שם כל יום שבת קדש. וביום ראשון יצא משם והלך לבית רבי

כאשר הגיעה העת משמים שרבינו צריך לנסוע להתישב באומן ולהסתלק שם, גלגלה ההשגחה העליונה שתהיה סיבה לכך משמים בדמות שריפה ענקית שכלתה את רוב בתי העיר, בהם ביתו ובית מדרשו של רבינו, מה שגרם לו לברוח מהמקום בחשכת ליל השבת, וכפי שמתוארים הדברים בלשונו הצחה של מוהרנ"ת:

באומין דבר עמי מענין נסיעתו, ואמר לי אז יש דרך קנה מבית לחוץ, ומשם אל החר, ומשם לסבב דרך הנזכר הקטן, והגשר ומשם לבית רבי שמעון ומשם לבית רבי זליג ומשם לאומין. כי בדרך זה יצא לאומין, כי בעת שהתפרקה בליל שבת-קדש ברח פתאום בשעת שנעשה רעש השתרפה, שהיה יושב אז בסעדתו בליל שבת ואמר אז שאינו יודע קל וכו' ובתוך שאמר דברים אלו נעשה רעש של השתרפה (ואמר בזה הלשון שוין שוין [בבר-בר]) ותקף ברח מביתו לחוץ. ורץ סמוך לבית-ההפגות ולשם הביאו לו איזה מלבוש עם עורות שלא יתקרה חס ושלום

ז'ליג ש'נשאר גם-כן בקצה השני של העיר. וְשֵׁם לִשְׁבֹּת
כָּל יוֹם רִאשׁוֹן עַד שָׁבָא הַיְדִיעָה מֵאוּמִין שְׂשִׁיעַ לָשֵׁם,
בָּעֵת שֶׁהָיָה נֶעַ וְנָד, וְכָל הוֹנוֹ וּרְכוּשׁוֹ וּמִטְלָלָיו הַכֹּל
הָיָה מִנְחָ מִפְּנֵי בֵּיתוֹ. וּבָעֵת שָׁבָא לוֹ הַיְדִיעָה שְׂשִׁיעַ
לְאוּמִין עֲמֻדָתִי אִזְ לִפְנֵיו, וְנִתְבַּהֵל אִזְ מֵאֵד וְנִתְלַהֵב פְּנֵיו מֵאֵד.
עַד כֵּאן לִשְׁוֹן מוֹהֲרָנ"ת בַּחֲיֵי מוֹהֲר"ן (נִסְיַעְתּוֹ וַיִּשְׁיבְתּוֹ בְּאוּמִין ר"י),
וּכְעַת נֹסִיף כְּמָה פִּרְטִים נֹסְפִים מִלְּשׁוֹנוֹ בִּימֵי מוֹהֲרָנ"ת (מ"ד):

בְּתוֹךְ כֵּךְ נַעֲשֶׂה רַעֲשׁ שֶׁל הַשְׂרָפָה שֶׁהָיְתָה בְּרָחוֹב הַסְּמוּכָה לְבֵיתוֹ
וְאָמַר בְּזֶה הַלְּשׁוֹן "שׂוֹיִן שׂוֹיִן" [כָּבֵר כָּבֵר] כִּי כָּבֵר הָיָה מוֹכֵן בְּדַעְתּוֹ
שֶׁהָיְתָה שְׂרָפָה וְדָבָר הַרְבֵּה מִזֶּה קִדְּם וְתִקְּףָה נִתְבַּלְבֵּל הַשְּׁלֵחַן וְהוּא
זָכְרוֹנוֹ לְכַרְכָּה יֵצֵא בְּהִלָּה לַחוּץ וְכֵן אֲנַחְנוּ בָּלֵנוּ וּבְאוֹתָהּ הַלִּילָה
נִשְׂרָף בֵּיתוֹ, אֲךָ תִּהְיֶה לֹאֵל אֲנַחְנוּ הַצֵּלָנוּ כָּל מָה שֶׁהָיָה בְּבֵיתוֹ מִחוּט
וְעַד שְׂרוֹךְ נֶעַל וְהוּא זָכְרוֹנוֹ לְכַרְכָּה יֵשֵׁב כָּל הַלִּילָה עַל הַקֶּר שֶׁחוּץ
לְעִיר שֶׁהוּא בְּנֵגֶד בֵּית הַכְּנֻסֶת וּבְנֵגֶד בֵּיתוֹ, וְשֵׁם יֵשֵׁב וְהַסְתַּכֵּל עַל הָעִיר
וְעַל בֵּיתוֹ וְהִיִּיתִי אֶצְלוֹ שֵׁם בְּשַׁעַת הַשְׂרָפָה וַיֵּשֶׁב בְּשִׁמְחָה.

אַחֵר כֵּךְ סְמוּךְ לְאוֹר הַיּוֹם בָּאתִי אֵלָיו וְזָכְרוֹנוֹ לְכַרְכָּה לָשֵׁם עוֹד הַפַּעַם
וּכְבֵּר פְּסָקָה הַשְׂרָפָה וּכְבֵּר נִשְׂרָף גַּם בֵּיתוֹ וְאָמַר לִי שֶׁנִּחְזָר לְהָעִיר
וְהִלַּכְתִּי עִמּוֹ מַעְבֵּר לְנֶהָר הַחוּלָה שֵׁם כִּי לֹא חָזַר עוֹד לְבֵיתוֹ כִּי כָּבֵר
נִשְׂרָף כִּכ הַלֵּךְ מַעְבֵּר הַנֶּהָר כְּדִי לְבֹאֵי אֶל הַגֶּשֶׁר שֵׁשׁ שָׁם וְאֵנִי הִלַּכְתִּי
אַחֲרָיו עָנָה וְאָמַר לִי בְּדֶרֶךְ הַלּוֹכִי אַחֲרָיו מִי הָיָה אוֹמֵר שֶׁאֲנַחְנוּ גִּלְךָ
בְּלִיל שְׁבֹת סְמוּךְ לְאוֹר הַיּוֹם בְּדֶרֶךְ הַזֶּה.

וְאַחֵר כֵּךְ בָּאנוּ אֶל הָעִיר וְנִכְנַס בְּבֵית רַבִּי שְׁמַעוֹן
בְּסוֹף הָעִיר מִקְצֵה מִזְּחָה בְּדֶרֶךְ שְׁנוֹסְעִים שָׁם לְאוּמִין,
וְשֵׁם יֵשֵׁב כָּל הַשְּׁבֹת עַד יוֹם רִאשׁוֹן וְכָל הַחֲפָצִים שֶׁלוֹ
הִכְנִסְנוּ אַחֵר כֵּךְ לְבֵית רַבִּי זְלִיג, שֶׁהָיָה בְּקֶצֶה הָעִיר מִזְּחָה,
רְחוֹק מֵאֵד מִבֵּית רַבִּי שְׁמַעוֹן, שֶׁנִּכְנַס בּוֹ הוּא בְּעֶצְמוֹ כְּנ"ל
אַחֵר-כֵּךְ, בְּיוֹם רִאשׁוֹן, יֵצֵא מִבֵּית רַבִּי שְׁמַעוֹן וְנִכְנַס לְבֵית רַבִּי זְלִיג
הַזֶּה, שֶׁהָיָה הַחֲפָצִים שֶׁלוֹ מִנְחִים שָׁם.

גַּם מִי שֶׁהָיָה כְּבֵר כְּמָה פַּעֲמִים בְּצִיּוֹן מוֹהֲרָנ"ת וְרָאָה כִּיצַד נִרְאִית הָעִיר
בְּרִסְלָב לֹא מִבֵּין מַה קוֹרָה כֵּאן. בְּמָקוֹם הַנֶּהָר הַגָּדוֹל וְהַמְּפֹרָס "בּוֹג"
מְדוּבָר כֵּאן בְּנֵהָר קֶטַן שֶׁרַבִּינוּ עָבַר בְּרַגְלָיו בְּתוֹךְ הַמִּים, בַּעֲבֹר הַשְּׁנִי
יִשְׁנוּ הֵר גְּבוּהָ שֶׁמִּשְׁם אֲפֻשֶׁר לְרֹאוֹת כֹּל הָעִיר?

כְּדִי שֶׁנִּכְלֵחַ לְהַבִּין זֹאת, וְגַם לִשְׁחַזֵּר אֶת כֹּל מַסְלוֹל הַבְּרִיחָה, עָלִינוּ
לְוֹדָא מִתְחִילָה הֵיכֵן עֲמַד בֵּיתוֹ וּבֵית מְדַרְשׁוֹ שֶׁל רַבִּינוּ, וּמִשְׁם נִסְסָה
לְחַפֵּשׂ אֶת "הַנֶּהָר הַקָּטָן" וְאֵת "הַנֶּהָר" וְכו'.

וְכַךְ מִסְפַּר ר' שְׁלֹמֹה אֶהְרֹן צוֹקֵר:

בְּסִייעָתָא דְשִׁמְיָא, לְאַחֵר מַחְקָר רַב בְּמָקוֹם, מִפִּי זְקִנִּים דְּשֵׁם וּמִמָּה
שֶׁשִּׁמְעָתִי מִזְקֵנֵי הַרְה"ח ר' לוי יִצְחָק בְּנֵדֵר ז"ל, הָרִי שְׁנִיתֵן לִשְׁחַזֵּר
בְּדִיוֹק אֶת כֹּל הַמַּסְלוֹל, מִהַמָּקוֹם הַמְּדוּיָק בּוֹ עֲמַד בֵּיתוֹ, דֶּרֶךְ בֵּית
הַכְּנֻסֶת, הִירִידָה לְנֶהָר הַקָּטָן, הָעֲלִיָּה עַל הַהָר הַגָּבוּהָ, הַצְעִידָה מִעֵבֶר
לְנֶהָר עַל פְּנֵי הַשְּׂדֵה עַד לְגֶשֶׁר, וּמִשְׁם לְבֵית ר' שְׁמַעוֹן וּבְהַמְשָׁךְ לְבֵית
ר' זְעִלִיג בְּקֶצֶה הַשְּׁנִי שֶׁל הָעִיר.

צילום אוויר של העיר ברסלב

ונתחיל לראשונה בענין זיהוי מקום ביתו ובית מדרשו:
הכל התחיל לפני 22 שנה בביקורי בעיר ברסלב
בשנת תשנ"א, במסגרת
הבירורים פגשתי שם 2 זקנים

מהשרידים של יהודי העיר,
האחד בן 80 וחברו בן 92, שנשא
את התואר "רב העיר"... (שניהם
כבר הסתלקו לבית עולמם)
לבקשתי היכן שכן בית המדרש,
הראו לי מימין לכביש הראשי
סימטה המתחברת עם עוד
סמטאות קטנות לכעין צומת,
שלדבריהם היו בה בעבר 4 בתי
כנסת, בהם בית כנסת אחד
גדול ומרכזי. בסימטא אחרת
המסתעפת משם מזרחה הראו
לי פינה מסויימת שלדבריהם
עמד שם בית כנסת של "חסידים"
וואס פארן אויף "יום טוב צווי
טעג" קיין אומאן"... [חסידים
הנוסעים בחג של שני ימים
לאומן]...

רבי אליעזר חשין המציא לנו גם
העתק מספר זכרונות "בית לוי"
שהכותב נולד בברסלב בשנת
תרי"ט, וזה לשונו: "בראסלאוו
האט פארמאגט 5 שוהלן: דאס
סאווראנער ביהמ"ד, דאס נייע
ביהמ"ד, דעם בראצלאווער'ס
קלויז, ר' נחמן פסח'לס קלויז
(א"ה), הוא מתלמידי רבינו, ראה
הסיפור באבניה ברזל ע'), און די
שטאט-שוהל". יצוין כי התרגום
הנכון של "דעם בראצלאווער'ס
קלויז" הוא "בית מדרשו של
הרבי מברסלב" ולא בית מדרשם
של חסידי ברסלב, ואכן כפי
שמובא בטובות זכרונות ועוד
שהיו קוראים את ביהמ"ד
"דעם רעבינ'ס קלויז". והדברים
מתאימים מאוד לעדות הזקנים
הנ"ל שהראו 4 בתי כנסת, ובנוסף
בית מדרשו של רבינו. [עוד חזון
למועד לערוך ע"ג הכתב סקירה
נרחבת אודות בתי הכנסת, וככל
הנראה ה"שטאט שוהל" היה
מיוחס לבעש"ט ועוד, אך אין
הדבר שייך לענייננו כאן].

בכל אופן מאז השיחה
הנזכרת בסמטאות
העיר ברסלב, ידעתי:

א. על מקום ביהמ"ד של חסידי ברסלב לפני המלחמה.

ב. בית הכנסת שנבנה בזמן מוהרנ"ת הרי הוא
נבנה על מקום בית המדרש של רבינו ממש, כפי
שמתואר בימי
מוהרנ"ת (פ"ו):

"בית המדרש הקדש"
שְׁהָיָה פה בְּבֵיתוֹ שֶׁל אֲדוֹנָיו מוֹרְנוֹ
וְרַבְּנוֹ וְזָרְנוֹ לְבָרְכָה נְשִׁרָף עִם
בֵּיתוֹ קֹדֶם יִצְאֵתוּ מִפֶּה וְהָיָה חֶרֶב
זֶה יָמִים וְשָׁנִים אֲכָל הַשֶּׁם יִתְפַּרֵּךְ
בְּרַב חֲמִלְתוֹ חָמַל עַל עֲדָתוֹ וְסַבֵּב
לְטוֹכָה וְנָתַן בָּלֵב בְּמִוֶּה אֲנָשִׁים פֶּה
שֶׁנִּתְעוֹרְרוּ לְבָנוֹת מִחֲדָשׁ הַבֵּית
הַמִּדְרָשׁ שְׁהָיָה בְּבֵית רַבְּנוֹ וְזָרְנוֹ
לְבָרְכָה שְׁנִשְׁרָף, וְהָיָה בְּשִׁנַּת
תַּקְע"ג וְחִפְצֵי הַשֶּׁם בְּיָדָם הִצְלִיחַ
שָׁבְנוֹ אוֹתוֹ וְנִמְרְוֵהוּ בְּסוֹף הַשָּׁנָה
הַנִּזְכָּרָת לַעֲלִי סְמוּךְ לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה
שֶׁל שְׁנַת תַּקְע"ד. וְהָיָה הַבְּנֵן שֶׁל
הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ הַקֹּדֶשׁ שֶׁלָּנוּ הָיָה לָנוּ
לִישׁוּעָה גְּדוֹלָה בְּכַמָּה אֲפָיִים".

ג. בשעתו שאלתי את זקני רלווי"צ
ז"ל על הביהמ"ד של חסידי ברסלב
בזמנו בעיר ברסלב שהיה מונח
בזכרונם, האם אכן זה אותו מוהרנ"ת,
שנבנה מחדש בזמן מוהרנ"ת,
ואישר לי שאכן כך.

לאור כל זאת ברור לנו כי אכן על
פי עדות הזקנים הנ"ל נתברר לנו
מקום בית מדרשו של רבינו.

כעת נוכל לקבוע את הדבר מזוית
נוספת והיא:

ביתו של רבינו עמד סמוך לבית
המדרש, (חיי"מ תקצ"ד "בבית
הגדול שלו שהיה סמוך לבית
המדרש" ובעוד מקומות רבים).
וככל הידוע לנו בית רבינו עמד
מו"ל השוק העירוני, (וכנראה על פני
הרחוב הראשי של העיר). וזאת
לאור הסיפור המובא באבניה ברזל
בשם רבי נפתלי כהן ששמע מחתנו
ראבר"ן ז"ל, אודות האיש שרבינו
המשיך עליו עשירות ע"י קרובו
רבי חייקל: "פעם אחת בְּשִׁהָיָה יָרִיד
בְּבִרְסָלָב, וְרַץ בְּמַהֲרָה אֶל הַשּׁוּק
לְקַנּוֹת וְלִמְכֹּר, וְחִלּוֹנוֹת רַבְּנוֹ ז"ל הָיוּ
יוֹצְאִים לְשׁוּק, שֶׁבְּהִכָּרְתוֹ לְעֵבֶר דָּהָר
שָׁם; וּבִתְחִיל בְּרִשְׁרִיז וְרָצָה לְעֵבֶר
לְשׁוּק וְשָׁלָא יָרָאָהוּ, דְּפֶק רַבְּנוֹ ז"ל
בְּחִלּוֹן וְקָרָא אוֹתוֹ וכו'".

והפלא ופלא, השוק הזה

קיים עד היום הזה, והוא

ככר גדולה מאד הנמצאת משמאל לכביש הראשי,

הבתים ממול הם כנראה על מקום בית רבינו,
צולם משער השוק לעבר הכביש המרכזי

הגשר הבנוי מעל הנהר הקטן,
ועליו כביש היציאה לכיוון אומן

הדרך ההולכת על פני השדה מעבר לנהר,
כאן אמר רבינו מי עלה בדעתו וכו'

הנהר הקטן

וממש בדיוק מול שער הכניסה לשוק, מעבר לכביש הראשי, קיימים בתים אשר הצד האחורי שלהם מגיע לסימטה הנזכרת אשר על פי עדות הזקנים שכן שם בית המדרש של

החסידים - - -

והשוק הזה אכן קיים בדיוק באותו מקום, כמו הרבה מקומות שנשארו באוקראינה במתכונתם הישנה מאות בשנים ללא שינויים.

גם קיימת תמונה המוכיחה כי מקום השוק הזה היה פעיל לפחות עוד לפני מלחמת העולם הראשונה, כפי שמעיד ר' זלמן נפתלי'ם שלפני כעשר שנים ראה בביתו של יהודי בעיר ברסלב תמונה עתיקה מלפני כמאה שנה, שם רואים סוחרים יהודים בשוק העירוני של ברסלב, וההנחות שנראים שם עדיין נראים בדיוק במקומם עד היום הזה!

בדרך אגב נזכר ר' זלמן לספר לנו אפיזודה מעניינת, כי בשעתו כאשר ביקר במקום עם ר' אברהם שמעון בורשטיין ושמעון מפי יהודי זקן על מקום ביתו של רבינו ובתי הכנסת שם, היה זה לקראת בניית ביהמ"ד אור אברהם בירושלים, ור' אברהם שמעון מילא שקית שלימה עם עפר ואבנים ממקום בית רבינו, הוא הביאם לירושלים ושילב אותם בתוך יסודות בנין בית המדרש...

אם כן נוכל לקבוע בבירור על הבתים הנמצאים מול השוק, כמקום ביתו של רבינו, והסימטה המסתעפת מאחוריהם לצד צפון ומשם שמאלה למערב, בצד ימין בתחילת הסימטה (כמדומה שהבית השני) שם הוא מקום בית מדרשו של רבינו.

והיכן הוא הנהר הקטן? לא צריך לחפש

זמן רב

מדאי, מהמקום

הנ"ל אפשר לרדת בירידה חזקה לעבר עמק סמוך, שם מתפתל לו נחל קטן אשר מפכים בו מים חיים בכל השנה, ובעברו השני מזדקף לו הר גבוה ונישא

המשקיף על פני כל האיזור

העתיק של העיר. אין ספק כי

זהו "הנהר הקטן" שרבינו עבר אותו

ברגליו באותו ליל שבת קודש.

הר גבוה זה הוא בעצם ההר שבצידו השני היורד לעבר נהר הבוג שוכן בית החיים של העיר ובו ציון מוהרנ"ת. הוי אומר: כאשר עולים מציון מוהרנ"ת אל ראש ההר, ורוצים להגיע לאיזור הנ"ל ששם השוק ובית רבינו, צריך לרדת לעמק "הנהר הקטן" ומשם לעלות קצת לכיון בית רבינו, הכביש הראשי והשוק. הנהר הקטן הזה נמשך במקביל לנהר הבוג (כאשר ההר חוצץ ביניהם) מהכניסה הקיימת לעיר מכיוון אומן, והכביש עובר שם על גשר אבנים עתיק ומקומר הפרוס על גבי הנהר (זהו כנראה הגשר עליו התכוון רבינו בדבריו), וממשיך ומתפתל בצד הצפוני של העיר בעמק תלול עד שהוא נשפך לנהר הבוג.

ההר והנהר הקטן מסתיימים בסיבוב של הסימטה המוליכה כיום לעבר ציון מוהרנ"ת ומבנה ה"הכנסת אורחים", (אחרי שעוברים כמחצית מאורך הכביש הראשי, רגילים כיום לפנות ימינה ולרדת בדרך עפר לעבר נהר הבוג והציון), כאשר הדרך מגיעה סמוך לבוג ומסתעפת ימינה קיים כיום בנין גדול (שמאן דהוא ריסס בשער החצר את הכיתוב "בית כנסת מנורת נחמן"...) בדיוק בנקודה זו מסתיים ההר, והנהר הקטן מתמוזג אל תוך נהר הבוג.

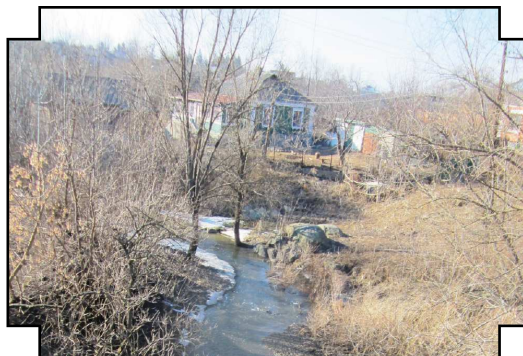
רבינו הקדוש יצא איפה מביתו, רץ קצת לעבר הירידה ופגש בבית ההכנסת, שם הביאו לו את הבגדים החמים והמשיך לרדת בירידה עד לנהר הקטן, עבר אותו ברגליו והעפיל משם אל ההר הגבוה ממול, שם ישב בשמחה ודיבר עם מוהרנ"ת כנ"ל.

כאן המקום לציין אירוע נוסף שאירע כאן על ההר הזה, כאשר רבינו גילה כאן למוהרנ"ת את תורה נ"ב וגרם לו להתבטל לגמרי בבחינת מחוייב המציאות, כפי שמתאר ראבר"ן את המקום בכוכבי אור (אנשי מוהר"ן י'): "וּבְתוֹךְ שִׁיחָתוֹ הַקְדוּשָׁה יָצָא עֲמוֹ לַחוּץ וְהָיָה הוֹלֵךְ וּמִדְבָּר עֲמוֹ עַד שֶׁבָּאוּ עַל הָהָר אֲשֶׁר מַעְבָּר לְהַנְחִיל הָעוֹבֵר שָׁם סְמוּךְ לְבֵיתוֹ וְנִקְנָס עֲמוֹ בְּשִׁיחָה אֲרֶכֶה מְאֹד". וכן מבואר בחיי מוהר"ן כי רבינו נהג לפעמים לטייל עם תלמידיו על הר זה כשהוא מגלה שם חידושים נפלאים ונוראים, "ולפעמים הלך עמו לטייל על ההר ששבים לעיר" (אות נ').

המשך <<

ההר הגבוה כפי שנשקף בירידה מבית רבינו לעבר הנהר הקטן

הנהר הקטן למרגלות בית רבינו, האם כאן עבר רבינו ברגליו??

כך נשקפת מראש ההר, העיר ברסלב באיזור בית רבינו והשוק

שטח ראש ההר הגבוה, באיזור זה ישב רבינו בשמחה בליל שבת והשקיף על השריפה

ב'

מוסרי המעשיות

רמזים ומוסרי השכל היוצאים מסיפורי מעשיות

יחיאל מיכל הלוי חזן

זאת למודעי; שבדאי כל דברי רביה"ק מכוונים להדריכנו נתיבות בעבודת השי"ת, אולם זה ברור ופשוט שיש למצוא רמזים כיצד להתנהג אף בענינים גשמיים בחיי היום יום. ולכן הרבה מהמוסרים והמוסרי השכל במאמר זה, מכוונים ומדברים גם על התנהגות בעניני גשמיים בדרך מוסר ודרך ארץ.

להקל לאלו שאינם רגילים בשפת האידיש, נכתבו לשון המעשיות עפ"י הלשון הק"ק.

מעשה ב'

משל דומה לסיפור הנ"ל, ומסיים הנמשל שיכול להיות אחד שעוסק כל ימיו בתורה ועבודה, אך אפשר שע"י כמה עבירות יאבד את כל שכרו לעוה"ב, כגון בעל לשה"ר או המבזה חברו ברבים, וכשאדם כזה מגיע לאחר מאה ועשרים לבי"ד של מעלה ורוצה לקבל שכרו – אומרים לו "המצוות שלך לא הגיעו" איזה בושה ואיזה כלימה תאחז אותו אז ה"י.

*

"אמרה לו אף אנחנו גולנים, רק שאתם גולנים בגבורה שלכם ואנחנו גולנים ע"י חכמה". בשיה"ר י' "וצריך להיות משכיל על דבר זה, ובתחבולות תעשה מלחמה להתגבר על הרע בהתגברות גדול בכל פעם". צריך להיות חכם איך לגזול את החנית מיד המצרי, מאויבי תחכמי איך לערוב את השטן, וכמו שהיה אצל יעקב אבינו אחר שקיבל את הברכות, אמר יצחק לעשיו: "בא אחיך במרמה ויקח ברכתך" פרש"י: במרמה – בחכמה. וכן כשבא אל לבן כתוב: ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא, פרש"י אם לרמאות הוא בא, גם אני אחי ברמאות.

ועוד אפשר לרמז על מה שאמר רבינו (תורה רפ"ד) שהשאלה ששואלים לאדם "קבעת עיתים לתורה" היינו ששואלים את האדם אם גזל מהזמן שלו שהוא טרוד בעסקיו, אם גזל מהם עתים לעסוק בתורה, כי צריך האדם לחטוף ולגזול עתים לתורה מתוך הטירדא והעסק.

"והביר הקיסר בהמלך שיש לו נימוס של מלכות". רביז"ל אמר (שיש"ק ג' ע"ד) שמלכים וקיסרים יכולים לשלוח את בניהם ללמוד אצלי דרך ארץ. וז"ל הרמב"ם (דעות פ"ה, ח') גם ממהלכו של אדם ניכר אם חכם ובעל דעה הוא או שוטה וסכל. וידוע שהעובדי ה' והתלמידי חכמים צריכים להקפיד יותר להתנהג בדרך ארץ. ובפרט כשהם בין אנשים, בכדי שלא יצא מהתנהגותם חילול ה' ח"ו.

*

"ואמר לה מה נעשה ואביך אינו רוצה, ואמרה לו אף על פי כן". אחד היה אברהם, אע"פ שיש מניעות מכל הצדדים, אף על פי כן אני נשאר ברצוני לעשות עבודתי.

*

"והם היו מביטים בתוך הים כדי לכון את השליח, שלא יטעה מן הדרך כדי שילך מכוון אל האילן הנ"ל". כששולחין אחד בשליחות לאיזהו ענין, צריך לפרט לו 'ברחל בתך הקטנה', לעמוד מעליו, ולעזור לו ולכוונו שלא יכשל בשליחותו, וכ"ז נאמר בגשמיים, וכ"ש וק"ו ברוחניות, צריך לעמוד מעל הבנים והתלמידים לראות לכוונם בדרך הנכונה, ושלא יטעו ח"ו מן הדרך.

*

כשהביא בן הסוחר את הספינה והיא ברחה עם זה, וכל משפחתו באו אל הספינה ולא מצאו דבר "והוא צועק ואומר תאמין לי שהבאתי ספינה עם סחורה וכו' והם אינם רואים דבר". ה"חפץ חיים" מומשיל

<<< המושך

והיכן צעק מוהרנ"ת את צעקתו "אין ברסלב ברענט א פייער"? בשיחות המלוקטות מביאה"ל (נרפס בסוף כוכבי אור הוצאת הקרן) כתוב שהוא הלך בליל שבת "חוצ' לְהַעִיר בְּרַסְלָב תַּחַת הַהָר אֲצֵל הַנֶּהָר בֵּיק", ולפי דברינו זה יוצא על שפת הבוג באיזור המדרגות העולות לציון מוהרנ"ת, או בהמשך למזרח או קודם לכן במערב, שכן "ההר" הכוונה אותו הר המתחיל מהנהר הקטן ומשתפע חזרה לכיוון ציון מוהרנ"ת ונהר הבוג, "תחת ההר אצל הנהר" הכוונה בסוף שיפוע ההר ליד הנהר.

ואגב יש לנו המלצה חמה לקוראינו: נסו להתבודד באיזור זה, באיזה לילה שקט ללא שום נפש חיה באיזור, ותרגישו מה זה טעם גן עדן עלי אדמות – - -

ונחזור לסיפור השריפה: סמוך לאור היום הלך רבינו עם מוהרנ"ת בדרך הנמשכת על פני השדה מעבר לנהר, כדי לבוא אל הגשר שיש שם, ואכן דרך זו קיימת עד היום, אכן מסביבה ישנם כיום בתים בנויים, ואינו ממש על פני השדה, אך זו הדרך המובילה עד לגשר העתיק המקומר המשמש לכלי הרכב המגיעים מכיוון אומן, והוא חוצה את ה"נהר הקטן" וממשיך לכביש הראשי של העיר.

לאחר שנעבור את הגשר, צריך לפנות ימינה בחזרה לכיוון האיזור העתיק של העיר, הבתים הראשונים שהם הקצה של העיר מצד זה, הוא האיזור של בית ר' שמעון שם שהה רבינו עד יום ראשון, שאז עבר לקצה השני של העיר מהצד השני ורחוק מאד מכאן, שם שכן ביתו של ר' זליג לשם הובאו כל החפצים ולשם עבר רבינו עד שעבר להשתקע בתחנתו האחרונה לחייו: העיר אומן!

התארכה היריעה, ובעז"ה עוד חזון למועד להקיף עוד הרבה ענינים מהעיר ברסלב, כמו מקום ההתבודדות [ואולי גם הטבילה] של רבינו, מקום ציון מוהרנ"ת ורבי אהרן דער רב, ועוד. כמו כן נשמח לקבל תגובות מאנ"ש היודעים ומכירים עוד פרטים מהיסטוריית המקום.

מוסרי השכל

רגילה באויר הים פן ח'ו מוכרחים באיזו פעם לברוח בים".
אין עצה ואין תבונה נגד ה', זה הבן מלך רצה להתרגל לאויר
הים פן אם יצטרך פעם לברוח לים ולהציל נפשו, ולבסוף פה דייקא
בנסיעה זו מצא את מותו.

*

"ובתחילה היתה יראה להתקרב, אח"כ נסמכו קצת וראו שהם משחקים
מאוד והבינו שאינם גולנים". ע"י שראו שהם משחקים מאד הבינה
שהם לא גולנים, כי אצל הרשעים יש תמיד פירוד ושנאה וקטטות,
אבל הסימן של היראים והשלמים הוא האחדות והשמחה, "רק אתם
תחזיקו עצמכם ביחד אז תהיו אנשים כשרים ולא כשרים בלבד אלא
אפילו צדיקים וטובים תהיו" (חיי"מ ר"ח).

*

"ואמרה שלא להפיל אותו עד שיעלה על ראש התורן ממש, כי כשהוא
באמצעות התורן אזי כשיפול יפול אל תוך הספינה, אבל כשיעלה
בראש אזי כשיפול יפול לתוך הים". "אמצעות התורן" אפשר לרמוז
כשאחד מרגיש שלא התחיל עדיין בעבודת ה', והוא בבחי' תכלית
הידיעה אשר לא נדע. אבל אחד שמרגיש וחושב שהגיע כבר לראש
התורן, אזי כשנופל אז הנפילה גדולה מאד בחי' נפילה לתוך הים. וכן
גם היצה"ר לפעמים מחכה לאדם דווקא שיעלה מאד למעלה, ואז
דייקא מפיל בנפילה גדולה מאוד, וכמובן שלזה צריך את ההתחזקות
של רבינו, לידע תמיד איך להחזיק עצמו בהש"י בכל מצב.

*

"ולקחה הזכוכית ששורף נגד החמה וכוונה נגד מוחו עד שנכווה מוחו
ונפל לתוך הים". מוהרנ"ת מאריך לדבר שעיקר הניסיונות שעוברין
על האדם זה ריבוי המחשבות וההרהורים רעים, שהבע"ד מכוון
נגד המוח לשרוף את המוח, ולהפיל את האדם לתוך הים... ועל דבר
זה מועיל רק צעקה להשי"ת, "דער עיקר איז מבטן שאול שזועתי"
(שיה"ר ש"ב).

*

"ואמרו להתקרב אל הספינה שרואין אולי יש שם איזה דאקטיר שיוכל
ליתן להם עצה וכו' ואמרה הבת קיסר שיוציאו אותו מן הים, והלכו
ומצאו אותו והוציאו אותו וכו'. הוא ממש פלא שלא הוציאו אותו מיד
מן המים ורק הלכו לבקש דאקטיר, ואז הוא נתן להם עצה להוציאו מן
המים, וזה ממש מה שקורה אצל העולם שח"ו כשיש חולה ל"ע רצים
לרופאים וכו' במקום לרוץ מיד להשי"ת ולהרבות באמירת תהילים,
וכבר אמר רבינו שמה שכל העולם עושים לבסוף דהיינו אחר שהיו
אצל הרופאים אז הולכים להתפלל לה' - רצוני שתעשו בתחילה.

*

גם המלכה וגם השרים רצו שהיא- המלכה תישא את הדאקטיר,
רק שהתיירו לדבר מזה והיה להם פחד של "מה יאמרו" ורק בעת
השכרות כשנכנס יין יצא סוד דברו מזה בקול, ועל דרך זה אפשר
להסביר את התוכחה שאמר להם הדאקטיר "יפה מאוד היה, רק אם
היו מדברים זאת בלתי פה שתוי" דהיינו שהוכיח להם הדאקטיר שאם
רצונך לאיזה דבר גלה רצונך בלא להתבייש ובלא להתיראות מהשני,
וכן הוה לבסוף שדברו מהשידוך בגלוי, ונסכם ביניהם כן.
ואח"כ בחתונה הביאו לפניה השבויים וכו' ומצאה את בן המלך
היינו החתן שלה באמת ושב לביתם ברוך ה' לעולם אמן
ואמן.

"ולקחה הבת קיסר הטבעת ונתנה לו והיא שכבה שם,
אח"כ ראה הבן מלך שבסמוך תעמוד "והניח הטבעת אצלה"
וכו', בתוך כך נזכרה ששכחו הטבעת שם וכו'. אפשר ללמוד מזה
שצריך השליח לעשות שליחותו בשלימות, כגון לפעמים אחד
מבקש לחבירו איזהו דבר שיביא לו או שיעביר למישהו וכו', והוא
השליח מניח את זה אצל מישהו או באיזה מקום, אבל אינו מביאו לו
לידיו, כמה עגמות נפש יכול לצאת מזה אח"כ.

*

כשהוא הלך ותעה וכו' נעשה משרת, אך היא כשהלכה ותעתה
"ישבה עצמה" שתישב אצל הים, אפשר לרמוז שכשבן אדם רואה
שתועה ותועה יראה לחזור לשורשו, זרקא דאיזדריקת לאתר
דאינתטילת מתמן. (וכן אפשר לרמוז על תורה ר"ו "תעיתי כשה אובד
בקש עבדך" שכל זמן שלא התרחקו כל כך אפשר עדיין לחזור בקל,
וזה נרמז בזה שהיא חזרה למקומה ולא הוסיפה להתרחק עוד).

*

"בתוך כך הציץ הסוחר לתוך הים וראה שם אילן ועליו כמראה אדם
וסבר שמא הוא טועה עצמו והגיד לשאר האנשים שהיו שם והביטו
וראו גם כן כמראה אדם על האילן" וכן הוא גם להלן אצל המלך שבנה
פלטין על הים "וראה ספינה בלי מנהיגים ואין שם אנשים וסבר שהוא
טועה עצמו וצווה לאנשיו שיסתכלו וכו'. רואים מכאן שבן אדם צריך
לדבר עם חבריו ביראת שמים, ולראות אם אין הוא טועה את עצמו
כי בן אדם כשלעצמו אין רואה נגעי עצמו- כי יש דרך ישר לפני איש
ואחריתה דרכי מות, אבל ע"י שמדבר עם חבריו מתברר לו האמת
וכן נאמר (משלי ג', ה') ואל בנינת אל תישען. (וגם מרמז על הנאמר
באבות (פ"ד ח') ואל תאמר קבלו דעתי).

*

"והמלך הנ"ל לא היה לו אשה כי לא היה יכול לברור לו, כי מי שהיה
רוצה לא רצתה היא וכן להיפך". בענייני עוה"ז צריך להיות וותרן ולא
להתעקש, כי אח"כ אפשר להפסיד הכל.

*

כשהמלך ואנשיו ראו שהספינה איננה, אמר המלך "הזהרו שלא
להגיד לה פתאום" לימדה תורה דרך ארץ שלא להבהיל את השני
בפתאומיות, ובפרט לנשים שהן חלושות בטבען צריך לזהר יותר,
וכן הוא בשרה אמנו, ע"י שהשטן בא להגיד לה שנודמן בנה לשחיטה
ולא הספיק לומר שלא נשחט וכבר פרחה נשמתה.

*

אח"כ מצאו שם באי של הגולנים "עשירות מופלג מאד שלא היה
אצל שום מלך והסכימו שלא ליקח נחושת ולא כסף כי אם זהב ואבנים
טובות, והשליכו מן הספינה שלהם דברים שאינם חשובים כ"כ, וטענו
כל הספינה עם דברים יקרים זהב ואבנים טובות". כתוב בכל הספרים
שכל חכמה חיצונית וכל ידיעה גשמית הנכנסת למוח, מוציאה בע"כ
ידיעה רוחנית מהמוח, וזה מה שמרמז שהשליכו כל מה שלא חשוב,
וטענו הספינה רק בזהב ואבנים טובות המרמזין על התורה כמש"כ
אם תבקשנה וכו' וכמטמונים תחפשנה, וכן הנחמדים מזהב ומפז רב
וכו'. וכן היה גם אצל מוהרנ"ת שכשבא אל רבינו השליך שכל עצמו
ואח"כ טען את הספינה באוצרות שלא היה אצל שום מלך.

*

"אמר הבן מלך שילך ויטייל עם אשתו בים כדי שתהיה

חידושים וביאורים בתורה הזמנית

תורה ב' - "ימי חנוכה"

הר"ר אברהם שלום הלוי שישא

תשובות על השאלות לחידודא

בענין הקושיא הג' "מדוע צריך רביז"ל לומר ששבת "מתנה גדולה" ומה היה חסר לנו אם רבינו היה אומר רק שע"י שבת נתגלה אחדות הפשוט?"

אבל לענ"ד נראה פשוט, כי רביז"ל כותב מקודם "שכדי להבין זאת בשכל האנושי שפעולות משתנות יהיו נמשכין מאחד הפשוט יתברך ויתעלה, זה כנגד השכל האנושי, ואי אפשר להבין זאת רק ע"י שבת וכו' כשרז"ל (שבת י' ע"ב) "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה", עי"ז נתגלה אחדות הפשוט" עיי"ש. וכנראה כוונת רביז"ל להחמשך של הגמ' שם "לך והודיעם", והיינו שמכיוון שבעיניו ית' "יקר מאד" הבחי' של התגלות אחדות הפשוט מתוך פעולות משתנות וכמובא בפנים, ולכן אמר השי"ת למשה רבינו "מתנה טובה" והיינו שכביכול בעיניו ית' הוא מתנה טובה ואני חפץ להודיעם לבני ישראל אע"פ שהוא נגד שכל האנושי וכו"ל, ולכן נקט "מתנה גדולה" דייקא ודו"ק.

* * *

"ימי חנוכה הם ימי הודאה כמ"ש וקבעו ימי חנוכה וכו' זה בחי' שעשוע עוה"ב". ואפ"ל, בתיבת "וקבעו" מרומז ענין עוה"ב, לפי המובא בליקו"מ (תורה כ"א ד') "שהישיבה מורה על העדר הבחירה, כי התנועה מורה על השתנות מרצון אל רצון, משא"כ הישיבה, וזה יהיה לעתיד שיתבטל הבחירה" יעו"ש. ולכן אתי שפיר הלשון "וקבעו" שרומז על העדר ההשתנות והיינו לעתיד לבוא שצדיקים "יושבים" ונהנים מזיו השכינה.

לפי המוב"פ מענין האמת שמאיר ומשלים הדיבור שזה בחי' יעקב יעו"ש. א"ש מהמובא בספר ברכת שמואל עה"ת (סו"פ מקץ ד"ה ואגב) למהרש"ק ז"ל (אביו של בעל קב הישר) שהפך שמן שיצק יעקב אבינו על האבן, וזהו הפך שמן שנמצא בביהמ"ק בימי החשמונאים, שע"י נקבע נס חנוכה שהיא ימי הודאה.

מענין המוב"פ מענין הפסוק בתהלים (נ) "א-ל אלוקים ה' דיבר" וכו' יעו"ש, א"ש סיפא של המזמור: זובח 'תודה' יכבדנני, ושם 'דרך', שבכדי לזכות לשלימות הדיבור צריכין בחי' תודה הלכה וכמוב"פ, ונעוץ סופו בתחילתו ודו"ק.

מענין המוב"פ "שע"י לשה"ק נמשך השמחה של שבת לשבת ימי החול וזה בחי' חנוכה חנו כ"ה בחי' שבת נייחא" וכו', יש לרמז - מנוחה ושמחה - שזהו בחי' שבת - אור ליהודים - מרמז על נרות חנוכה ששניהם בחי' שמחה וכמוב"פ.

לפי היוצא מליקוה"ל הנ"ל שאין להתייחס מהתפילה והבקשה להשי"ת בכל אופן שיהיה, וזה

בענין הקושיא המובא בגליון הקודם (שאלה א') מדוע אומר רבינו ש"ימי' הודאה הוא שעשוע עוה"ב, ויותר פשוט לומר שהודאה הוא שעשוע עוה"ב?

ויש לתרץ בס"ד, עפ"י המבואר בליקוה"ל (כלאי בהמה ד' ד') "שימי חנוכה הם ימי הודאה, דהיינו לעסוק תמיד להודות ולהלל להשי"ת על כל הניסים והנפלאות שעשה עם אבותינו ועמנו מימות עולם עד הנה בכלליות ובפרטיות וכו', ועי"ז יהיה לבו נכון בטוח שגם עתה השי"ת לא יסיר חסדו וטובו מאתו, ויחזק את לבו לצעוק ולהתחנן להשי"ת שיצילהו גם עתה מכל הצרות והיסורין וכו', היינו, שגם קודם שיוצאין מהצרה של עכשיו וצריכין לקרותו ית', צריכין מקודם להביא תודה על העבר כנ"ל, ואז דייקא יקראוני ביום צרה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל שצריכין להיות מודה על העבר ומבקש על להבא" יעו"ש בארוכה. נמצא שכאן בעוה"ז ההודאה הוא רק ההתחלה כדי לצאת מהצרה, כי אחר ההודאה צריכין גם לקרותו ית' שנצא מהצרה וכו"ל. וא"כ זה לא ממש שעשוע עוה"ב, כי שם לא יהיה שום צער ויסורין, וז"ש רביז"ל וימי' הודאה, היינו ההודאה שאנו מודים כאן בעוה"ז שאנו בזמן ובימים - זה בחי' שעשוע עוה"ב, 'בחנית' דייקא ולא ממש שעשוע עוה"ב, וז"ש רבינו להלן "כי שאר כל הדברים יתבטלו לעתיד לבא וכו', והיינו כל הצער והיסורים יתבטלו לעת"ל - ולא ישאר לעתיד רק בחי' תודה והודאה וכו' שזה כל שעשוע עוה"ב" עכ"ל. והיינו שבימי הודאה הוא רק בחי' שעשוע עוה"ב, משא"כ לעתיד יהיה שעשוע עוה"ב ממש. ודו"ק בלשון רבינו שבימי הודאה כתב 'בחנית' שעשוע עוה"ב ולעתיד לבוא כתב "כל" שעשוע עוה"ב.

ובענין קושיא הב' "מדוע ע"י הודאה והלל מכירין אותו יתברך?"

ולפי הנ"ל בליקוה"ל אתי שפיר, כי מחמת ריבוי המניעות והיסורים שאוטמין לבו של אדם עד שאינו יכול לפתוח את פיו ולא להתקרב לשום עבודה תמה (כמו שכתב שם מוהרנ"ת), משא"כ עכשיו ע"י הודאה והלל יתחזק לבבו לבטוח בה' שישמע תפלתו גם עתה ועי"ז יוכל להתקרב אליו ית' ולפרש לפניו שיחתו כראוי, וע"י התפלה ממילא הוא קרוב ודבוק בו ית' כי התפילה הוא שער שדרך שם נכנסין להשי"ת ומשם מכירין אותו, בחי' "נפתולי אלוקים נפתלתי" לשון דביקות, וכמובא בליקו"מ תורה פ"ד ח"ב. וכן ראה בתורה קי"א ח"ב שאחד שאל את רבינו בענין הנהגת התקרבות להשי"ת וכו' והשיב לו ע"י תפילה יכולים לבוא לכל, יעו"ש.

זוכין ע"י ימי חנוכה שהם ימי הלל והודאה, יעו"ש בארוכה. והנה מובא בספה"ק "פרי צדיק" על אליעזר עבד אברהם שלא התייאש עצמו והתחזק עצמו וכו' ולכן אליעזר בגי' ש"ח שהוא א' יותר מיאוש [כי יאוש בגי' ש"ז] יעו"ש ב. ואמרת רמז, ש"ח ר"ת ש'מונת י'מי ח'נוכה, שע"י ימי חנוכה שהם ימי הלל והודאה נזכה להתגבר על היאוש ולהתחזק תמיד בכל ענין, וכמובן בכח הצדיק האמיתי ששמו מרומז בר"ת יאוש א"י ג'אר נ"ישט פ'ארהנדין עם החמש תיבות בגי' נחמ"ן, עם התיבה.

ויעזור השי"ת שנוכה לקבל ימי החנוכה הק' הבעל"ט מתוך שמחה ונחת וכט"ס, ואור חדש על ציון תאיר ונוכה כולנו לאורו בביאת משיח צדקינו במהרה דידן מתוך רחמים וחסדים מגולים אכ"ר.

דובב שפתי ישינים

הרה"ח ר' דוד שלמה ספקטור ז"ל

בליקו"מ תנינא תורה ב' מובא: "ימי חנוכה הם ימי הודאה, כמו שכתוב וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל", וימי הודאה זה בחי' שעשוע עולם הבא. וקשה למה לא הביא רביז"ל את הגמ' (שבת כ"א) "מאי חנוכה דת"ר וכו' לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה". הלא רביז"ל דרכו להביא ראיה ממאמרי חז"ל, וכאן הביא רק ממה שאומרים בתפלה.

ונראה לי דכוונה מיוחדת כיון בזה רביז"ל, דהנה איתא ברמב"ם פ"ג הל"ג מהלכות חנוכה וז"ל: "התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת ימים האלו וכו' ימי שמחה והלל". ומטעם זה כתב הב"ח בטור או"ח סימן תר"ע דבחנוכה יש לנהוג שמחה ומשתה עיי"ש. ובשו"ע שם כתב המחבר: "ריבוי הסעודות שמרבים בהם הם סעודות הרשות, שלא קבעום למשתה ושמחה" ועיין מג"א שם סק"ג.

והנה, קריאת הלל דיו"ט פשוט דהוא מטעם שמחה, כמו שכתוב (סוכה מ"ב:) "ההלל והשמחה שמונה". וברמב"ם שם הלכה ו' ז"ל: "אבל ר"ה ויו"כ אין בהן הלל, לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד ולא ימי שמחה יתירה". נראה מלשונו שקריאת ההלל בחנוכה הוא מטעם שמחה, כמו ביו"ט. אמנם לשיטת המחבר "שלא קבעום למשתה ושמחה", מוכרחים לומר דסבירא ליה שחיוב קריאת ההלל בתנוכה היא תקנה בפני עצמה, ונובעת מדין הודאה שבה.

והנה כתב מרן האריז"ל בכוונות: "נר מצווה, הכוונה לג' יחודין; הוי"ה אהי"ה [חב"ד], הוי"ה אלקים [חג"ת], הוי"ה אדני [נה"י], הנה, הג' יחודין גימטריא נר'. והנה, בשבת ויו"ט יש עליה לשכינה בחג"ת וחב"ד, משא"כ בנר חנוכה נשארת במקומה בנה"י [אשר שם יחוד הוי"ה אדני], ומאירין לה ממקום העליון מחג"ת וחב"ד, אשר שם תרין יחודין הנ"ל [הוי"ה אהי"ה - הוי"ה אלקים] והוא הנר מצווה כנ"ל. [מובא בבני יששכר בעניני חנוכה מאמר ג']. ומובן מדברי האריז"ל שבחנוכה אין זה שמחה, כי השכינה נשארת במקומה, ומקבלת הארה מלמעלה להאיר לנו בבחי' "בכל צרתם לו צר", אפילו למטה מעשרה, בסוד "נר חנוכה מצווה להניחה למטה מעשרה" - להאיר ברחוקים שהם בחינת רגלין למטה מ', כמבואר בכמה מקומות בליקו"ה.

והנה, רביז"ל מבאר בסוף התורה הנ"ל, שיש שני בחי' חנוכה, א' בחינת חינוך - מט"ט - עבד, ששולטנותו בימי החול וכו' עיי"ש. ב' בחינת חנו-כה, 'חנו' בחי' שבת נייחא, 'כה' בחי' "כה תברכו" - בלשון הקודש, והלשה"ק מקושר לשבת, והשמחה של שבת מאירה לשבת ימי החול, עיי"ש. מבואר מדבריו ז"ל גם כן, שימי חנוכה בעצם אינם ימי שמחה, רק בחי' ששת ימי החול, וכנראה שאיסור ההספד ותענית בא לבטל בחי' עבד, בחי' עצבות, ששולטנותו בימי החול, רק תלוי בידיו לעשות מחנוכה בחי' 'עבד', לחנוכה בבחי' 'בן', אם זוכין לכל התיקונים המבוארים שם, לתחזק בתפלה, להודות ולהלל לשמו הגדול ולהכיר אותו ית' יותר, ולהתחזק בלימוד הלכה בבחי' תורה-הלכה, שזה ענינו של רביז"ל שעליהם הזהיר ביותר.

ועל ידי זה נתגלה אור האמת ומאיר בד' חלקי הדיבור, על ידי הג' שמות המבוארים שם, שהם בגימ' שמחה, ואז זוכין להמשיך שמחת שבת לששת ימי החול, ואז נעשה השמן של נר חנוכה, שמן אחר לגמרי, בחינת אור האמת, כמו שכתוב "שלח אורך ואמתך", שהוא סמוך לפתח בבחינת "פתחי פיך", כי האמת מאיר בדיבור ונעשה לשון הקודש, שלימות הדיבור, ואזי בוא חנוכה של חנו-כה, שמחת שבת ושלימות לשון הקודש, יה"ר שנוכה לכל זה.

ובזה נזכה להבין עמקות כוונת רביז"ל, במה שלא הביא את דברי הגמ' בשבת הנ"ל, מפני ששם איתא "לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה", ובלשון הזה יש לטעות שהם ימי שמחה בעצם, בגדר יו"ט, וההלל הוא כמו בשאר יו"ט, מטעם שמחה. לכן נזהר רביז"ל להביא מה שקבעו אנשי כנה"ג בתפלה בלשונם "וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל", ימ' דייקא בבחינת ימי חול להודות ולהלל - מעיקרא להודות ואח"כ להלל, להורות שההלל הוא לא מטעם יו"ט, רק נובע מדין הודאה כמבואר.

גם בגמ' מדוייק 'קבעום ועשאוים' כלומר, שיש כאן חנוכה קבועה, היינו בחי' עבד, ויש גם 'ועשאוים' שתלוי לפי

העשיה, אם זוכין לכל התיקונים הנ"ל ממשיכין שמחה, ונעשה חנוכה, בחי' יו"ט, בחי' בן, כמו שכתב מוהרנ"ת זצ"ל בדיבוריו האחרונים "נר שבת ונר יו"ט ונר חנוכה הכל ענין אחד", רצה לומר, כפי מה שזוכין 'לאמשחא משח רבות קודשא ולאדלקא בוצינא' (ע"י תורה נ"ד בסופו).

ובזה יש להעמיס, מה שאומרים במעוז צור 'בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים', רצה לומר אם עושים מבחי' 'ימי-מבחי' מט"ט ששולטנותו בימי החול, עושים 'בני בינה'- בחי' בן בחי' שבת, אז 'קבעו שיר ורננים' - בחי' הגון שיתער לעתיד, בחינת שעשוע עולם הבא.

(מהספר מכלל יופי)

הר"ר אליהו הלוי נהרי

הכל יתבטל. דבר לא ישאר. רק תודה והודאה.

קדושת עבודת התודה וההודאה והשמחה, להודות ולהלל לשמו ית' תמיד, זאת הדרך לא תבטל לעולם, כי כל הקרבנות בטלים חוץ מקרבן תודה, ועל ידה יזכו כל ישראל וכל איש ואיש בפרטיות לצאת מהגלות והצרה ולבוא לגאולה והישועה.

ואת התודה וההלכה הזאת הולך ומגלה התלמיד ביתר שאת וביתר עוז ברוח רבו הנפלות בכפליים לתושיה בליקוטי הלכותיו, הליכות עולם לו, וכירח יכון עולם כן הוא כרבו אורו ואשו לא יכבה לעולם, כי הם המגלים בדיבוריהם הקדושים ובשמונה הן והטהור בתכלית הטהרה הזכות והשלימות שאין טהרה וזכות ושלימות אחריהם, את עוצם קדושת ימי החנוכה והתודה וההודאה וההלל לשמו ית'. "כי עכשיו עיקר קיום שלנו באריכות הגלות הזה הוא רק על ידי ההרחבות שעשה השי"ת עמנו עד הנה וכו'." ע"כ חמל ה' על עמו והפר מחשבות שונאיו והפר הדבר מהפך אל הפך, כי לא די שנפלו

היוונים מפלה גדולה ובית חשמונאי כבשו המלוכה ונתקיימו ישראל בגדולתם ובעבודת בית המקדש כמה שנים, אף גם עשה לנו נס גדול ונורא כזה בנרות המנורה שעל ידי זה קבעו שמונת ימי חנוכה אל.

ועשו לנו יו"ט חדש והמשיכו אור ותיקון נורא כזה בעולם שעל ידי ימי חנוכה הקדושים יהיה לנו כח תמיד להמשיך עלינו הדרך הקדושה של תודה והודאה, שבכל הצרות שאנו סובלים בגלות הארץ הזה בכלל ובפרט נוכל להחיות את עצמינו על ידי שנוכח נפלאותיו עד הנה ונודה ונשבח אותו תמיד בבחינת מודה על העבר וכו' שזוהו בחי' חנוכה, שזאת הבחינה אנו זוכים על ידי ימי חנוכה שנבקעו אז על ידי גודל הנס של נרות המנורה, (לקו"ה כלאי בהמה ד' ט').

*

אכן, את עצת ה' הזאת אשר לעולם תעמוד, את הכח דקדושה הזה להודות ולהלל אותו ית' תמיד, ולגלות את רחמי וחסדיו ית' ולהודות עליהם בתוך כל המצוקות הצרים על הגוף ועל הנפש, יכולים לקבל אך ורק בהשתוקקות והתקשרות להתדבקות באותו אור עליון ונשגב, האור הקדוש והנורא שבשם קדשו נשבע שלא יכבה אלא יאיר ויזרח לעד, וזה אשר זכה להמשיך ולהביא את 'קרבן התודה' וההודאה שלא יבטל לעולם, ולמול ולנוכח פני המנורה ונרותיה המאירים, נתעצם בכל לב ונפש, להמשיך עלינו ועל כל הנלווים אלינו את הודו וזיוו, לעורר את האהבה והתשוקה אליו, ובעיקר להודות ולהלל לשמו ית', על התגלות בן ומקור השמחה וההודאה נחמתינו ושמחתינו תקוותינו ותקוות כל הדורות.

(התודה למערכת "מאור הנחל" על המאמר הנפלא)

... "כי שאר כל הדברים יתבטלו לעתיד כולם, בבחינת: כל הקרבנות בטלים, חוץ מקרבן תודה, שלא ישאר לעתיד, רק בחי' תודה והודאה, להודות ולהלל ולדעת אותו ית', כמו שכתוב: כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, שזה כל שעשוע עולם הבא" (תורה ב' תנינא)

את חזון אחרית הימים הללו, את השעשוע והגן עדן של הצדיקים עוד כאן בהאי עולמא, את אור אמת הזה, הם מבקשים להקדים ולהטעים אותנו כבר עכשיו, בגוף הגשמי הזה, בזמן הזה במקום הזה ובמצב הזה, תמיד תמיד להודות ולהלל לשמו יתברך.

גם כשעומדים בתפלה גם כשעוסקים בתורה גם כששופכים הלב בשיחה בהתבודדות בצעקות ושוועות וגם בכל עבודה דקדושה, הכל צריך שיהיה מואר באור העתיד והנצחי באור התודה וההודאה וההלל אותו יתברך. כי כל הקרבנות וכל דרכי ההתקרביות אליו ית', הנעשים והנפעלים והנצרכים כעת בימי הגלות והחושך יתבטלו כולם; רק עבודה וקרבן אחד בלבד ישאר קיים לנצח-תודה והודאה.

וכל זה הוא האור הגדול הקדוש הפלאי והנצחי של ימי החנוכה בו קבעו לנו "שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול", כי זה האור והמועד האחרון הוא האור המאיר והמקיים והמלווה אותנו בכל שנות הגלות הארוכות, והוא הוא תקוות וחיות כל הדורות.

*

את התגלות עוז ותעצומות אורות ימי החנוכה כפי איך שהם מאירים בעצמותם בשורשם העליון הטמיר ונעלם, הוריד וגילה אור האורות הנח"ל לנוב מקור חכמה בהמאמר ובתורה הק' והנוראה "ימי חנוכה".

זה היה ה'קרבן תודה' ההלל וההודאה שלו על שובו מלעמברג, אחרי שכבר שכמעט ונסתלק שם לחיי עולם, ודייקא מעומק הפחד והצרה הנוראה הזאת שניצל ויצא משם

לאורה ולרווחה, נתגלה הגילוי הנפלא והתורה הק' תורת התודה וההודאה ושאר התורות והמעשיות הגדולות ונוראות שגילה לאחר מכן.

כי ככל שרמו ושגבו תורותיו והשגותיו לפני כן הרי שגבהו ועצמו לאין שיעור וערך השגותיו העליונים ותורותיו הנוראים והתיקונים העצומים התלויים בהם שגילה אחרי שובו לחיים מלעמברג.

"כי אחר שבא מלמברג, זכה לדרך כזה ודיבר דיבורים כאלה, שעל ידי זה לא יכבה נרו לעולם ועד, וכאשר שמעתי בשמו שאמר בזה הלשון: מיין פייערל וועט שוין טלאוין ביז משיח וועט קומען [האש שלי תוקד עד ביאת המשיח] במהרה בימינו אמן": (חיי"מ רכ"ט).

*

כי דרך הקודש זה שגילה מאז שבא מלמברג, נפלאות

אנשי הצדיק

תולדות ימי חיי אנשי שלומינו בדורות עברו

החסיד ר' אלעזר ווייצהנדלר זצ"ל

את אור רביה"ק, ומאז קבע את מקומו בין אנשי הנחל נובע מקור חכמה, לקיים את כל אשר יאמר בתמימות ופשיטות. וכמורה בדרך רביה"ק לקח לו את ר' אברהם, שלא זו מחבבו ונפשו נקשרה בנפשו.

כמה שנים למד ב"ישיבת מיר" יחד עם עוד בחורים שהגיעו ג"כ מאמריקא, ביניהם ר' יוסף שטרן שיבלחט"א ור' אברהם קויפמן - נכדי ר' יעקב יוסף הרמן, שם עשה חיל בלימודיו עד שנת תרנ"ז, אז חזר אל ארץ מולדתו.

*

בשנת תשי"ב בנה את ביתו בארה"ק עם זוגות בת ר' בעריש דוב הלברטל, אחות אשתו של ר' מרדכי אלעזר רובינשטיין, שהוא היה השדכן ביניהם. בחופתו מורו ר"א שטרנהרץ היה המסדר קידושין, ור"ש שפירא

ור' משה בורשטיין שמשו כעדי קידושין. ומאז נתדבק ביתר שאת אל מורו, ואף היה תומך בו רבות לכסות את הוצאות מחיתו.

היה מקפיד לילך אליו בכל יום ויום או לתפילת שחרית או לתפילת מנחה וערבית. ובכל אופן לא עלה על יצועו בטרם ראה את פני ר' אברהם. אף בלימודו הקבוע שהיה לו בספר 'סיפורי מעשיות' היה מניח את תמונת דיוקנו של ר' א' לסימן היכן אוהו, לקיים בפשיטות "והיו עיניך רואות את מוריי".

בהקשר לכך יש לציין מעשיה משעשעת: לילה אחת נתאחרה השעה ועדיין לא זכה עדיין להתבשם מאור פני ר' אברהם. ר' לוזער לא חשב הרבה ועלה על אופניים לעשות את דרכו עד לשכונת קטמון המרוחקת. בהגיעו אל ר' אברהם - שהיה נמצא אז בשנותיו האחרונות בבית ר' משה בורשטיין - כבר היה השעה 2:00 אחרי חצות, וכבר לא הניחוהו אנשי הבית להיכנס. ר' לוזער לא חשב הרבה

הסתובב מסביב לבית ומצא חלון צר... כהרף עין נשחל פנימה, ונכנס מיד אל תוך חדרו של ר' אברהם... בהפתירו בתרועת ניצחון: "איך בין דא!"

על גודל דבקתו במורו תעיד העובדה הבאה: פעם מצאוהו בנו ר' שמעון כשהוא יושב רכון על הסיפורי מעשיות בסדר לימודו הקבוע, והוא בוכה. לשאלתו למה הוא בוכה, שלחו מעל פניו. כעבור כחצי שעה וכבר נרגע מבכיו, קרא לו ואמר לו: "הידעת למה בכיתי? כי שכחתי איך פירש כאן ר' אברהם את הסיפורי מעשיות..."

לימים התבטא בפני בנו: "רק להכיר את ר' אברהם, היה כדאי לבא לעולם השקרי!" ר' אברהם אף היה בא לבקר בביתו פעמים רבות. אמנו בכתה פעם לר' אברהם על צער גידול הבנים שיש לה, חזק אותה ר"א וענה לה: "אני מבטיח, שתזכי לגדל בנים טובים, ברסלב'ר חסידים!"

*

אנו שואלים: כיצד הנכם מגדירים את מהותו של אביכם?

הם עונים: "ער איז געווען א איד! - הוא היה יהודי!"

כך כפשוטו: יהודי המקיים את מה שציווה הבורא בתמימות ובפשיטות, בחיות ובשמחה. אכילת מצה, נטילת לולב, שבת קודש, הנחת תפילין הכל בהתרגשות מופלגת. עבודתו לא היה כאחד מן השרפים של 'אומן' וכדו', אולם החיות מילאה את כל ישותו בקיום המצוות, כל מצוה בשלימות כמה שאפשר, ולא רק כמצוות

אנשים מלומדה.

ישרותו היה מן המפורסמות, הן בין אדם לחבירו הן בין אדם למקום. היה בקי הרבה בדקדוק לשה"ק, תפילתו היתה אורכת זמן רב כשהוא מוציא כל מילה מפיו כראוי, כמונה מעות ממש.

בודאי נפגשתם לא אחת עם ההקדשה המפורסמת "לעי"ז ר' אלעזר ב"ר שלמה יהודה ווייצהנדלר"; אם באחד הספרים של הוצאת הספרים המשוכחת "משך הנחל", או בבתי המדרש הנקראים על שמו בבי"ש ובירושלים - בשכונת רמות המעטירה. מי היה האיש ומה הם מעשיו?

יישבנו עם בנו ודלינו מהם כמה גרגירים על אודות אביהם ותהלוכות חייו, שכמעט ואינו ידוע, עקב היותו צנוע ונעים הליכות מאלו ההולכים בצדי הדרכים. ואז התודענו שוב לאחד מאותם ענקי הרוח שהתהלכו בינינו, שהיו ואינם עוד.

*

ר' אלעזר נולד לאביו ר' שלמה יהודה, ביום הכיפורים של שנת תר"פ, ברובע ה'איסט סייד' שבניו יורק.

ר' שלמה יהודה בראשית חייו התגורר בפולין, והיה מקורב לאדמו"ר בית אוסטורובצא. כשמצב היהודים דשם נהיה גרוע יותר ויותר, הלך להתיעץ עם רבו האם לנסוע לאמריקה; הארץ שהחל לדרוך אז את כוכבה כ'ארץ הזהב' - "די גאלדינע מדינה". רבו נתן לו את ברכתו לנסיעה רק אחרי שהתנה עמו שלשה תנאים שעליו לקיים בכל תוקף: שמירת שבת. טהרת המשפחה וכשרות המאכלים.

ר' שלמה יהודה היגר לאמריקה בשנת תר"ע, אל תוך כור ההיתוך הגדול של ניו יורק, אולם כאן הראה את גבורתו ותעצומות נפשו. במסירות נפש שמר שלא לזוז מדרך התורה הק' ולא ויתר אפילו על קוצו של יו"ד. בכוחו והשראתו של ר' יעקב יוסף הרמן זכור לטוב, שהעמיד את יהדות אמריקה על תילה.

הנסיגות היו גדולות ונוראים כידוע, וגרוע מן הכל היה נסיון השבת, כי שמירת שבת היה פירושו: אי מציאת עבודה מהיכן לחיות, ורח"ל רבים ושלמים

הגיעו להיכן שהגיעו בעקבות זאת. אולם ר' שלמה יהודה אמן על יהדותו ושמר את השבת במסירות נפש ממש, לימים סיפר לבניו שנצרך להחליף את מקום עבודתו יותר מ-248 (!!) פעמים, עקב אי רצונו לעבוד בשב"ק רח"ל, (מפי בנו הגדול ר' שמעון ה"ו). והוא שעמד לו לראות בהמשך דורותיו אמונים על דרך ה' ובתורתו. לר' שלמה יהודה נולדו שם שני בנים: ר' אלעזר - "לוזער" כפי שמכונה בפי מכיריו - נשוא מאמרנו, ור' אברהם.

*

ויגדלו הנערים, ור' שלמה יהודה רואה כי אין הארץ מתאים לגדל את בניה לתורה ולתעודה כשאיפתו, ע"כ החליט לשלוח אותם יחד עם אמם אל ארה"ק, בכדי שיכנסו שם לישיבות ראויות למען ילמדו ליראה את השם הנכבד והנורא.

14 שנה גרו בארה"ק. ור' שלמה יהודה היה שולח להם ממון למחיתם, ומכספים אלו היתה אמו תורמת תרומה הגונה - כ-5 שטרלינג מדי חודש - להרה"ח ר' משה בורשטיין ז"ל, עבור הוצאות הכולל שהחזיק אז בעיר העתיקה. באותן שנים אף נתודע להרה"ח ר' אברהם שטרנהרץ ע"י מעשה שהיה: בשנת תרצ"ו נישא אליו בחור אחד מחביריו פעם ושאלו האם הוא רוצה לראות יהודי שמתפלל בנעימות, ר' לוזער שהיה מבקש אמת בכל מאוודו נענה בהתלהבות, והלך אתו לראות את ר' אברהם.

לאחר זמן היה במירון ופגש את ר' משה בורשטיין יחד עם ר' אברהם, ור' משה הצביע עליו שאמו תורם לו בכל חודש תרומה נכבדת. אח"כ כשר אברהם נצרך לנסוע הביתה ביקש ר' משה מר' לוזער אם יוכל ללוות אותו על האוטובוס לירושלים, ר' לוזער נענה בשמחה, ובדרך החל רוח ה' לפעמו כשר אברהם הצית בלבו

מאגוז הקוקוס, ומזה החזיק את חיותו.

על גודל מסירות נפשו תעיד העובדה הבאה: כשעוד היה דר בארה"ק, הכריחוהו פעם בעקבות עסקיו להלשין על כמה מחבריו בדבר שהיה בהם איזשהו איסור ע"פ חוקיהם, אולם הוא בעוז רוחו ישב זמן רב בבית המעצר ולא הסכים לפתוח את פיו. ואף הפסיד בגלל זה את כל ממונו.

(אגב. ר' לוזער תלה את זה, משום מעשה שהיה: מורו ר' אברהם אמר לו פעם: אכן מצוה גדולה היא להלוות ליהודים ממון, באם זה שמבקש הלוואה נחמד לאינו נאמן וכדו', אינו מחוייב לסכן את כספו. אולם בכל אופן יש להישמר מאד שלא להלוות על רבית אפילו ב'היתר' עיסקא'. כל ימיו אכן נזהר מאד על זה, וזאת פעם אחת שהלוח לחבירו כסום כסף גדול ולא יכול להתאפק מלחתום עמו 'עיסקא'. ואף על פי שהיה מותר ע"פ ההלכה, לבו היה נוקפו על שעבר על צווי מורו רא"ש. ותלה בזה את המעשה דלעיל)

האחים מגוללים בזכרונם את הקידוש שהיה עושה עבורם באותם לילי שב"ק. הם היו באים לבית המעצר יחד עם אמם, והשומר פתח את הדלת לכדי סדק צר, בכדי שיוכלו לשמוע קידוש מפיו. ר"ש מספר, שפעם אחת התכופה, וראה מהחריץ שמתחת לדלת שהרצפה רטובה מדמעות...

מספר ר' יצחק: לפני חבר מצוה נסעתי אליו לארה"ב לבקר. יום אחד כשהלכתי עמו ברחוב, עוצר אותי אחד ושואל אותי - בהצביעו על אבי - מי זה? אבא שלי! עניתי.

אומר לי הלה: תדע שאבא שלך הוא משוגע! לתמיחתי הרב השיב לי: שהוא עובר הרבה פעמים בשב"ק ברחוב אחד מסוכן מאד - של השחורים, ולא די שעובר ברחוב הזה עוד הולך כשהשטריימל חבוש על ראשו והטלית על כתפיו...

כששאלתי את אבי למה באמת עושה את הדבר הזה, ענה לי בתמימות: שהוא נצרך לעבור דרך הרחוב הזה בכדי להגיע אל איזור מסויים, שם יש בית נוסת שאין להם מגין, והוא הולך לשם להשלים להם מגין, וכן לקרות שם בתורה.

פעם אחת נסעתי עם אבי ברכבו, באמצע הדרך הוא נעצר ליד בית החולים 'הר סיני' (מאונט סינאי בלע"ז), יוצא מהרכב ואומר לי שהוא הולך לבקר אחד שם וחוזר מיד. כשחזר שאלתי את מי הלך לבקר? ענה לי: שנתודע שבבית"ח נמצא אחד גלמוד וערירי בודד בעולמו, והלך להביא לו בגדים חדשים ללבוש...

עבור עניני רבינו"ל התבטאה מסירותו במישורים שונים. נציין אחד מהם: בימיו כשהדפוס עלה ביוקר, עלתה ברעיונו יוזמה מיוחדת: הוא הדפיס קונטרסי 'תיקון הכללי' בכמות של 100,000 (!!) עותקים, והיה מחלקם ומפיצם לאנ"ש ולבתי הכנסת חנים אין כסף. מתוכם שלח 20,000 עותקים לחו"ל.

עדיין מונח בזכרונם שבביתם היה כל פינה אפשרית מלאה בתיקון הכללי אלו, וכל עת שהיה נצרך בביהכ"נ 'תיקון הכללי' חדשים, או אפילו אנשים פרטיים, היו מטפסים על כסא אל מרומי הארונות להוריד משם. וכן כל אימת שהיו נוסעים למירון או לקברי צדיקים היו לוקחים חבילה להפיצם שם.

השעה מתאחרת ואנו מוכרחים לנתק את פתיל זכרונותיהם. אולם אחד מוסיף נקודה מעניינת: אחרי אשר שמענו כל אלה, אפשר להבין במקצת, אשר לא לחינם זכה שעל ידו נתגלגלה להמשיך את הדורות הבאים בברסלב; ע"י הדפסת הספרים בהוצאת "משך הנחל", וביהכ"נ "בית אלעזר" השוכן כבוד בירושלים ע"ה"ק בראשות בנו ר' אברהם הי"ו, וע"י בית המדרש "נחלת חן" המפורסם בתוככי העיר בית שמש שנבנה ע"י בנו ר' בנימין הי"ו, וחבורת הנערים "משנת אלעזר" המתקיימת מדי ערב בביהמ"ד.

בימיו האחרונים שכב בבית"ח מתפתל ביסורים קשים שקיבלם באהבה, אולם השמחה והחיות לא מש מלבו עד יומו האחרון, מילותיו האחרונות לפני שאיבד הכרתו היו: "ברוך ה' או מיינע קינדער זענען מיט מיר!" ר' אלעזר נפטר בל' כסליו תשמ"ה, והובא למנוחות בקברו אשר כרה לו בהר הזיתים.

אף היה מתפלל בביהכ"נ 'זכרון משה' בכדי שיוכל לשמוע שם את קריאת התורה כראוי. והיה מקפיד מאד על אלו שמדברים באמצע התפילה, והיה גוער בהם בלא שום חת ומורא, כנפסק בשו"ע.

רבים עוד זוכרים אותו בליל שב"ק אחרי התפילה, כאשר כל המתפללים כבר הלכו לביתם לקדש על היין, היה הוא ור' אפרים זלונק נכנסים בכל השטיבלאך בזכרון משה ליישר את ה'פרוכת' של ארון קודש ולסדר את הסידורים על מקומם, לפאר ולרומם את בית ה'.

הרבה הרבה השקיע בחינוך הילדים, והיה בא תכופות לבקר בתלמוד תורה להתעניין אצל המלמדים על התקדמות בניו בלימודם. ומכיון שהיה נצרך לנסוע לחו"ל, שכר את הרה"ג ר' חיים טרייצקי - מהמלמדים המפורסמים בת"ת ע"ץ חיים - בכסף מלא שישמש כמלמד פרטי לבניו. והיה בא לביתם בכל יום ללמוד אתם, ולעזור להם להתקדם בלימוד על צד היותר טוב. אף היה מלמד אותם את טעמי המקרא וכדו', שהיו בקיאים בטיב התורה הק'.

עובדא מפליאה מספר ר' משה בינגשטוק: פעם אחת נכנסתי לביהמ"ד דחסידי ברסלב בויליאמסבורג. ביהמ"ד היה ריק מאדם, והנה אני רואה את ר' לוזער יושב ובוכה. כשניגשתי אליו ושאלתי על פשר בכייתו, ענה לי בפשיטות: השארתי פקדונות חשובים בארץ ישראל, ואני חרד מאד לגורלם. ע"כ אני עושה כל מה שביכולתי להתפלל ולבקש מהש"ת עליהם שישמרו ויצילם למען יכלו בדרך טובים.

היה לוקח את בניו הרבה פעמים לשיעורים של הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א. פעם אחת התאונן אחד מהם שאין לו כח ללכת וממילא אינו מבין כלום, השיב לו ר' לוזער: "זיין און הער! - שב ושמוע!" בהאמינו באמונתו הפשוטה שזה מה שיוסיף להם יראת ה' טהורה. אף היה מכתב עמו מכתבים רבים מהתם להכא, בהם היה מבקש ממנו בין היתר שישים עין על בניו.

ר' יצחק מעלה זכרונות ילדות; שאביו היה הולך הרבה פעמים לבית השחיטה של 'בשר הקר' להתבונן מקרוב על כל מהלך השחיטה והבדיקות. ופעם אחת אף צירף אותו עמו, להראות לו את כל סדר השחיטה.

היה מסתופף רבות עם אנ"ש בביהכ"נ שהיה נמצא ברח' אמת ליעקב ליד שכונת בתי ורנר, אם זה היה בסעודה שלישית, בסעודות ר"ח, או בסתם יומא דפגרי. בין המתפללים הקבועים שם היו ר' אלעזר מנדל קוסטנטינר, ר' ישראל נחמן אנשין ועוד. ר' לוזער אף תרם בקביעות את השמן זית עבור 'נר תמיד' לכבוד נשמת רביה"ק. בניו מספרים שהיה לו מחסן שלם מלא בחביות פח של שמן זית, ור' אלעזר מנדל היה בא כל עת שנצרך לקחת שמן זית.

ר' לוזער היה איש אמת ומבקש את האמת בכל מאוודו, והיה מקושר מאד להעובדים: ר"ש הורביץ, ר' יונה לבל, ר"ש שפירא, ר"ש צ'צ'ק, ר' אברהם יעקב גולדרייך. ואף היה תומך בהם הרבה. כמו"כ היה תורם רבות לר' שמעון ברגשטיין עבור הישיבה בבני ברק. אלו האחרונים אף שהו בביתו כשהיה דר בארה"ב, כשהם נצרכו להימצא שם בכוססם להגיע אל בית חיינו ציון המצויינת באומן, או לעניינים אחרים.

מספר בנו: לאבי היה קשר מיוחד עם ר' אשר פריינד, הן בעסקיו, והן במפעלי הצדקה הרבים שהיה מתנהל ע"י מוסדות 'יד עזרה'. בכל שבוע היה הוא, ר' אשר ור' גדליה קעניג - שהיה בידידות מיוחדת עם ר' אשר - מחלקים את צרכי השבת עבור נצרכים מאנ"ש והעובדים בנותם. והסדר היה כך: ר' אשר היה תורם את החלות, אבי היה תורם את היין, ור' גדליה היה מחלק אותם. בכל ר"ה היה נוסע למירון להיות ב'קביוצ' של אנ"ש, וכך חיקך את בניו. כן היה מקפיד לנסוע למירון בכל ער"ה, על אף שבשנים ההם היתה נסיעה כזו מתארך ליום שלם ויותר, כידוע.

ר' שמעון בנו הגדול נכנס כאן לשיחה אתנו. ר' שמעון הינו זכרן נפלא ומציין לנו את כל התאריכים במדויק. ואף היה לו קשר מיוחד עם אביו.

אנו שואלים אותו: כיצד אתם מגדירים את ימי חייו?

ר' שמעון משיב: "כל ימיו היו מסירות נפש לאידישקייט".

בבחרותו היה נמצא תקופה מסויימת במקום נידח בארה"ב ולא היה באפשרותו להשיג אוכל כשר. והיה ניזון בתקופה ההיא רק

מהנעשה בחבורות האברכים

מאור הגנוז שיתגלה לעתיד, לבל יעדר מקומו בין חבריו המתבשמים מאור תורת רביה"ק.

ימי חנוכה – להודות ולהלל

ביום השני נר ב' דחנוכה התקיימה 'תפילה בכח' ולאחריו 'מסיבת חנוכה'.

אחרי תפילת שחרית כו'תיקין' ואמירת ההלל בהתלהבות מיוחדת, כראוי לברסלב'ר חסידים, בפרט שימי חנוכה זמנם גרמא כאשר נקבעו להודות ולהלל, התאספו האברכים בהיכל עז"נ החדש דבית מדרשינו מא"ש, על יד שולחנות ערוכים, ונטלו ידיהם לסעודת פת לכבוד היום.

בהמשך הסעודה שרו מנגוני חנוכה כאשר ידועים המה בין אנ"ש בנגינותיהם המעוררים, וכן שרו את התנועה המעוררת מאד על המילים: "ומנותר.. ומנותר.. ומנותר.. קנקנים.. נעשה נס לשושנים..." לאחר מכן שמעו מפי הרה"ח ר' אברהם ויצהנדרל שליט"א דיבורים נפלאים ויצאים ממעיין בית ה' – תורת רביה"ק ותלמידיו, על נוראות קדושת הימים הקדושים האלו ימי חנוכה, ע"פ תורה ב' - התורה הזמנית – שם מתבאר שימי חנוכה הם ימי הודאה, והודאה זה עיקר שעשוע עזה"ב, ועי"ז סמוכים וקרובים אליו ית'. והרחיב שכידוע עיקר ההודאה הוא על הנקודות הטובות שכל אחד זוכה לחטוף כאן בעולם השפל הזה, וכמה שיש לשמוח ולהחיות את עצמו עם כל נקודה ונקודה, שזה אור השי"ת בעצמו, והם בכחם יכולים לשרוף ולכלות את כל הרע והסט"א לגמרי.

האברכים יצאו מדיבוריו מחוזקים ביותר, ואין זה פלא שפצחו מיד בריקודים נלהבים ביותר למשך דקות ארוכות, שמחו ורקדו בשירי שמחה שבח והודאה להשי"ת, על גודל חסדו אשר היטיב עמנו שזכינו לידע מאור קדוש כזה, ועל אשר זכינו לידע מהגילוי הנורא בתורה הנפלאה "ימי חנוכה".

בהודאה על העבר ובתפילה על העתיד: חשוף זרוע קדשך וקרב קץ הישועה, הקם לנו רועה שבעה במהרה בימינו אמן.

כשוחה אומן נכנס לתוככי נבכי התורה ודולה משם פנינים ומרגליות, בצירוף דברי התלמיד הגדול מתוך ספרו 'ליקוטי הלכות' אשר כידוע מאיר הבנות עמוקות בליקו"מ. וכשמתאחדים דברי הרב עם דברי התלמיד מתבהרים הדברים ומתחווים באופן נפלא, עד שהדברים שמחים ומאירים המלהיבין את לב שומען לקיימם לעובדא ולמעשה, ולכה"פ לצעוק ולזעוק אל השי"ת מתי יגיעו מעשי... בגמר השיעור

חבורת עסק התורה

מסיבת חנוכה

מתגודדים האברכים סביבות רי"צ להקשות ולתרץ, ללבן ולפלפל, לחדד את הטעון בירור ולהאיר ממה שמאיר להם בעת לימוד התורה. לתועלת האברכים גם הדפיסו קונטרס מיוחד, ובו הובא התורה והתפילה שעליה, עם קיצור ליקו"מ וכמה פירושים כגון 'פרפראות לחכמה' וכדו', וכן קצת מליקוטי הלכות אשר על התורה. שנמכר במחיר סמלי של 5 ₪ בלבד, להשיג אצל ר' חיים צציק. ומאליו יבין כל הרוצה לטעום מעץ החיים,

שבת התאחדות פרשת תולדות

בשבת פרשת תולדות התאחדו האברכים כאיש אחד בלב אחד לשבת התאחדות בשיבת "ברכת יצחק" אשר בישוב 'אור יהודה'. את רשמי השבת ראה בארוכה במקומו.

קו יומי לפעלד

בשמחה גדולה קבלו האברכים את הבשורה המרנינה שהטנדר לפעלד מחדש את נסיעתו היומית.

בהשתדלות הארגון המהולל "שיח השדה", שידיהם רב להם בהפצת אור רביה"ק, ובפרט בזכויה הרבים לקיים את העצה הנוראה של הניעור בלילה והמהלך בדרך יחידי, מתחדשת הנסיעה היומית לפעלד, היוצאת מיד לאחר מעריב בבית מדרשינו הגדול מא"ש בשעה 7:00, ועובר דרך התחנות ברח' שמואל הנביא, כביש רמות. שוהים בפעלד שעה אחת וחוזרים. מודעות רבות הודבקו לבשר על הידיעה החשובה. ואכן נענתה בהתלהבות מיוחדת, עקב היות שעה זו זמן נוח במיוחד – אחרי גמר הכוללים וכו'. אברכים רבים שקבעו בה את מקומם; אם לכל ימות השבוע או אפילו רק לפעמים, המה מעידים על השינוי שהם מרגישים בחייהם.

ומכאן תצא הקריאה: מי האיש החפץ חיים, יכניס את נסיעה זו בתוך סדר יומו, ויזכה את חלקו בחיים. וכבר אמר רביה"ק: "אי אפשר להיות איש כשר באמת, כי אם על ידי התבודדות!"

חבורה חדשה "עסק התורה"

כהמשך לפעולות האיחוד, קמה חבורה חדשה אשר בשם "עסק התורה" יכונה, שמה נאה לה עם מטרתה הברורה – לקיים את רצון רביה"ק שיהיה לנו 'עסק' עם ספרו. לחזק ולהתחזק בלימוד ה'תורה הזמנית', בדיבוק חברים.

מדי יום שני, אחרי תפילת מעריב בבית מדרשינו הגדול, מתאספים האברכים בהיכל בית המדרש, והר"ר יהודה צבי צוקר המפורסם בהיקף ידיעותיו בספרי רביה"ק, פותח לפניכם את שערי הספר הנורא בלימוד התורה הזמנית. הדיבורים קולחים מפיו, והוא

מורשה להנחיל

מהנעשה בין כותלי "מורשת הנחל"

חבורות האברכים

את כל ספר "שיחות הר"ן" - האברך מתחיל בדברי רביה"ק, וכל האברכים מוסיפים את הרגשותיהם, מחשבותיהם, רצונותיהם וכיסופיהם; על פי השיחה שנלמדה עכשיו, במתכונת "שיחת חברים". החבורה נתייסדה בכללות לבוגרי ישיבת ברסלב-ב"ב, ולכל האברכים שאינם רגילים בשפת האידיש, ולכן מתנהלת השיחת חברים בלשון ק.

יום רביעי

חבורה זו נתייסדה במיוחד עבור האברכים הצעירים בני שנה ראשונה, שסיימו זה עתה את משמרתם בחבורות הבחורים, וחפצים גם לאחר חתונתם להתכנס יחד עם החברים אתם ישבו מגיל ינקות, להמשיך את האהבה והאחוה ולקבל ביחד מתורת רביה"ק ותלמידיו, כפי שהורגלו עד כה.

לאחר תפילת ערבית מתאספים האברכים בבית צבי, ואחרי טעימה וזמרה, מוסר לפניהם שיחה ראש החבורה הר"ר ראובן שיף הי"ו, בנושאים השייכים להאברכים הצעירים, למען יהיה להם לעזר בתחילת דרכם, לייסד את ביתם בדרך התורה והיראה עם יסודות איתנים, ע"פ תורת רביה"ק ותלמידיו הק' ודרכי עצותיו. בסגנונו המיוחד ומאור פניו, נקשרים אליו רבים מהאברכים בעבותות אהבה, לשמוע מפיו את דרכם בחיים.

יום חמישי

חבורה זו חדשה היא, שנתייסדה לאחרונה, לבקשת כמה אברכים שחפצה נפשם ללמוד את תורת רביה"ק ביסודיות בעיון והעמקה, ולקנות דעת בעצותיו הנוראות. אחרי תפילת מעריב בבית מדרשו הגדול מתאספים בני החבורה בהיכל בית צבי, השולחנות המתקפלות נפתחות בזו אחר זו, ואל השולחנות מוגש מזונות ומשקה, ולאחר מכן פותח ראש החבורה הר"ר יואל משי זהב הי"ו את שיחתו.

מתכונת החבורה הוא התמקדות על נושא מסוים מעצות רביה"ק, ללבנה ולצרפה, לדעת את סודותיה להתעמק בצפונה, ולהפנים אותה אל תוך תוכינו לקיימה בתמימות ובפשיטות.

כעת התחילו בעצת העצות - עצת ההתבודדות, וראש החבורה מפליא לדעת כמה עמוק ורחב תורתו הקדושה ע"פ גילויי רביה"ק ותלמידיו הק'.

בראותנו את כל המפעל הזה לא נשאר אלא להודות למי שטורחים ומתייגעים למען כל אלה, ה"ה ראשי החבורות שיח"י, המוסרים מזמנם מידי שבוע למענינו האברכים, שזכרם ירא כפול מן השמים. וכל נשכח את האברכים היקרים האחרים בכל חבורה, למען ימצאו המשתתפים הכל על נכון מוכן ומזומן, וברכותינו שלוחה אליהם, יה"ר שתזכו להתקרב אל רביה"ק בתמימות ופשיטות, ויחד עם כולם נזכה לקבל מאורו הגדול המאיר פי כמה כשיושבים בחבורה כידוע מראבר"ן.

ומכאן תצא קריאתנו לכל האברכים היקרים שעדיין אינם נמצאים באחת מהחבורות:

עושו! חושו! גושו!

הודונו במהרה אל תתעצלו, כל יום שעובר היא אבידה שאינה חוזרת! מיד תבחרו לכם היום המתאים עבורכם, לקבל את חיות נפשכם באור רביה"ק.

עוד לא דיברנו על שני חבורות מיוחדות של המבוגרים וזקני החסידים, אולם קצרה היריעה, ועוד חזון למועד בעז"ה.

יום שני בשבת.

גמרת זה עתה תפילת ערבית, ונפשך כמה להתעורר ולהתחדש קצת, לשמוע דברי אלקים חיים מתורת רביה"ק?

הנך מוזמן לסור אל בית ר' אליעזר קירשבוים הי"ו אשר בשכונת מא"ש ברח' חוני המעגל 3, שם מתאספים כעת האברכים לחבורה השבועית המתחלת זה עתה... לא רק ביום שני, אלא גם אם נספדת ביום ראשון או ביום שלישי, ביום רביעי ואפילו ביום החמישי בכל ימות השבוע, מתקיימת חבורה שבועית קבועה של "חבורות האברכים" - מורשת הנחל, לאחד ולהתחזק בתורת רביה"ק לדעת את המעשה אשר נעשה והדרך נלך בה, לתקן נפשנו ולהיטיב אחריתנו.

לפניך מידע מותומצת על כל החבורות השבועיות לכל פרטיהם:

יום ראשון

אחר תפילת ערבית בבית מדרשו מא"ש, מתאספים האברכים הצעירים בהיכל 'בית צבי' אשר מתחת לביהמ"ד. אחרי מטעמת ולגימה המקרבת; מכבים את האור, ומתהלכים בנגוני דביקות והשתפכות למשך כרבע שעה.

לאחמ"כ מדבר לפני האברכים ראש החבורה הר"ר ראובן שיף הי"ו כשהוא מתחיל בתורה מליק"מ בדרך כלל מעניני השבוע והמועד וממשיך עם ביאורי מוהרנ"ת ושא"ס, בדרכו המיוחדת לו בשיחותיו, מלא טעם.

בתום החבורה פוצחים האברכים בריקוד נלהב, ולאחרונה השתרשה נוהג מבורך לשיר את הניגון "רחם עלי, שלא יעבור עלי, לילה אחת בלי קימת חצות". לעורר את הכיסופים והגעגועים לקיים בפשיטות עצה נוראה זו, שזוהי עיקר עבודת איש הישראלי.

האברכים יוצאים מהחבורה עם כלים מעשיים להתחזק בעבודת ה' ביתר שאת.

יום שני

מיד לאחר תפילת ערבית בית מדרשו מא"ש, צועדים האברכים - צעירים לצד מבוגרים יותר, אל עבר בית ידידנו ר' אליעזר קירשבוים הי"ו, במעלה רחוב חוני המעגל אשר בשוק מא"ש, ראש החבורה הר"ר שמעון צבי שפירא הי"ו מתיישב עם האברכים, ויחד עם הטעימה מתחלת שיחת חברים לבבית בעניני רבי"ל ועבודת ה', ותוך כדי נשירת שיחה נפלאה המתמקדת על הנהגות מעשיות כיצד להתמודד בחיי היום יום, ע"פ דרכי ועצות רביה"ק ותלמידיו, מתובלת בשיחות ישראלי.

וכאן המקום להודות למשפחת קירשבוים היקרים שיח"י, המקדישים את ביתם מיד שבו בשבוע, למען תהיה להאברכים פניה חמה עבור החבורה להתחדש בעבודת ה', יה"ר שיהיו ביתם בית מלא ברכת ה', ויזכו לרוות מלא חפניים נחת דקדושה מכל יו"ח ע"פ דרך רביה"ק, ובכל אשר יפנו יעשו ויצליחו.

יום שלישי

עוד מאחרי הצהריים עסוקים האחרים לחפש מקום מתאים עבור חבורת יום שלישי, המתקיימת מדי שבוע בבית אחד האברכים - כל שבוע בבית אחר. לאחר מציאת בית גדול ומרווח המתאים למטרה, עוברת הרינה במחנה לכל האברכים על מקום החבורה.

בני החבורה מתאספים במקום המיועד, ולאחר ברכת מזונות וטעימה מתכבד אחד מהמשתתפים ללמוד מהספר הק' "חיי מוהר"ן" - בו אוזנים כעת בסדר הקבוע, אחרי שכבר גמרו

מעט האברכים

לכבוד מערכת מימי הנחל

כדי לפרט את המעלות שזכינו בשבת ששבתנו יחד צריך מאמר שלם... אך אציין נקודה שמאוד בלטה, והיא, גודל המסירות והעבודה שראינו אצל המארגנים שעבדו וטרחו ללא הפוגה ודאגה לכל הפרטים הקטנים להצלחת השבת.

י"שר כח!

נחמן הוכברג

אל מארגני השבת הנפלא

קשה לי מאוד להתבטא על הכתב, אבל זאת מוכרח אני לומר לכם: עתה ידעתי למה הגדירו חז"ל את השבת מעין עולם הבא! במיוחד עשה עלי רושם השיחות שהשמיעו החברים ברבים, נתפעלתי לדעת שמסתובבים בינו אברכים המלאים וגדושים בתורת רביה"ק.

בהוקרה והערכה

תגובות הקוראים

שורש כמה מנהגי אנ"ש בתפילה

[בעקבות מאמרו המצויין של רש"מ קעניג, מאמר ד']

באות כ"ח. תמה מדוע לא אומרים במקהלות החסידים בימי החגים פרק 'שיר למעלות' במעריב, ורק אומרים 'בצאת ישראל' בפסח, 'שיר המעלות לדוד שמחת' בסוכות, 'ומזמור שיר חנוכה' בחנוכה. והרי מנהג אמירת 'שיר למעלות' הוא מנהג א"י מהאריז"ל, ובמה שונים הימים הללו. ע"כ. ונראה פשוט, דעיקר סיבת תיקון 'שיר למעלות' ע"י המקובלים, מחמת שהוא מסוגל לשמירה (סידור תפלה למושה להרמ"ק שער ט' סימן ט'), וכן כדי שיאמרו קדיש וברכו אחרי (שם, שהוא ג"כ מסוגל לשמירה). לכן בימים שאין צריך להם שמירה כ"כ, כמו במעריב בשבת (כידוע מהפוסקים שלכן לא מסיימין 'שומר עמ"י לעד') ובפסח וסוכות וכו', תיקנו מזמור אחר המתאים לימים הללו, שבשבת אומרים 'על מי מנוחות' שהוא 'יום מנוחה' וכן בשאר ימי מועד ופגרא מענינא דיומא. ומאידך, יש לנו עדיין הסיבה לומר מזמור מסוים כדי שיהיה עליו הקדיש והברכו, שזה יסוד ושורש המנהג.

באות ל"ה. העיר מה טעם מנהג בתי הכנסת של אנ"ש, שמחליפין הניגון בשיר 'לכה דודי' ב'והיו למשיסה' בעוד שמנהג העולם להחליף הניגון ב'לא תבושי' ע"כ. הנה הפייט מתחלק לשני חלקים, בחלק הראשון הוא פונה אל האדם, ומעוררו לפעולה – 'לקראת שבת לכו ונלכה' 'מקדש מלך'... 'קומי צאי', 'התנערי מעפר קומי' 'התעוררי התעוררי', אולם בחלק השני מדבר על המציאות המקווה והטובה – 'והיו למשיסה' 'מין ושמאל תפרוצי וכו'. ומן הסתם בשביל כך מחליפין הניגון, ונהוג עלמא לשורר ניגון מעורר לחלק הראשון, ואילו בחלק השני ניגון

מעודד ומשמח. משא"כ בלא תבושי שמעורב משניהם. וא"כ היותר נכון הוא להתחיל הניגון המשמח מ'והיו למשיסה' שהלא זהו הפייט הראשון שכבר מדבר רק על הטובה המיוחדת שתהיה במהרה. **באות ל"ו.** העיר מדוע אצל אנ"ש אומרים בליל שב"ק אחר 'מזמור לדוד ה' רועי קדיש שלם, והנהגים על פי הסידור אומרים חצי קדיש. והנה הספרדים גם אומרים קדיש שלם, ע"כ. ולכאורה כך הוא משורת הדין, וכמו שבלילות החול אומרים אחרי 'שיר למעלות' קדיש שלם (שלא ע"י החזן), כך גם צריך לנהוג בליל שבת, כי מאי שנא. ומ"מ ורוצים להפסיק כנראה שהנהגים לומר חצי קדיש, כיון שסיבת אמירת המזמור היא כדי שיאמרו קדיש שהוא מסוגל לשמירה (כמובא מהרמ"ק לעיל אות א'), ואולי להורות שבשבת א"צ כ"כ שמירה, לכן אומרים חצי קדיש, וזה יסוד ב' המנהגים. וכעין זה י"ל לפשט"כ הפמ"ג (או"ח נה, משב"ז א) החילוק בין אימתי אומרים חצי קדיש ומתי קדיש שלם, דאחרי דבר שבחובה ורוצים להפסיק, אומרים ח"ק, משא"כ אחרי שאומרים בשביל פסוקים או אגדה אומרים קדיש שלם, עיי"ש. ואולי מזה נובע ב' המנהגים, דהנדרון הוא איך אנו מגדירים את אמירת המזמור, אם הוא כחלק מהתפלה, אזי צ"ל חצי קדיש, ואם זה כקריאת פסוקים, אזי צ"ל קדיש שלם. (ועי' בספר טיב ההלכה סי' ח', שהאריך בזה בטוטו"ד ובסיום קובע ע"פ האריז"ל לומר קדיש שלם)

באות מ"ו. העיר על המנהג אצל אנ"ש, להתחיל מעריב של מוצ"ש עם קדיש אחרי מזמור 'למנצח בנגינות', והחסידים לא אומרים קדיש במוצ"ש, וכן הפרושים שאומרים 'למנצח' לא אומרים קדיש, ע"כ. הנה הרמ"א (או"ח נד ג) כתב שאין לומר קדיש לפני תפילת ערבית, לפי שאין אומרים

פסוקים לפני כן, כמו במנחה, ומ"מ הנהיג האריז"ל לומר פסוקים גם קודם ערבית כדי לומר קדיש, ולכן ההולכים בעקבותיו אומרים קדיש. אכן במוצ"ש, אלו שאין אומרים 'למנצח' ממילא אין אומרים קדיש, אמנם אנו שהחזן מתחיל 'למנצח', שוב מן הדין לומר קדיש כמו בכל השבוע. אכן הפרושים שאינם רגילים לומר קדיש לפני ערבית בכל השבוע, גם במוצ"ש אין אומרים. ומסתמא הם אומרים 'לדוד ברוך' ו'למנצח', לא כהקדמה לערבית, אלא כחלק מסדר צאת השבת. ולכן גם אומרים זאת בישיבת הציבור בלי חזן וזוהר ניכר שאין זה חלק מהתפילה, רק מחמת קדושת השבת. ועפ"ז גם מבארים שלכן לא מקפידין על אמירת תהלים בלילה, משום שעדיין הוא שייך לקדושת השבת, [ועיין בתהלה לדוד או"ח סי' נ"ה, שאכן תמה מדוע יש נוהגין לומר מזמור במוצ"ש לפני ערבית, ומ"מ אין אומרים קדיש].

שק, ביתר

בס"ד

יום שנכפל בו כי טוב לסדר 'את אחי אנכי מבקש הגידה נא לי איפה הם רועים' [ה"ם ר"ת מ"מי ה'נחל]
לכבוד מערכת העלון החשוב "מימי הנחל" הע"י.

בענין המדור "המנהגים בברסלב"

באות כ"ח. שואל תימא, מאי שנא מנחה ממעריב, שבמעריב קבלו עליהם מתפללי נוסח ספרד את מנהג אר"י לומר "שיר למעלות" קודם 'עלינו', ואילו במנחה לא קבלו עליהם לומר למנצח בנגינות קודם 'עלינו' כמנהגם.

וחשבתי אולי ליישב זה, כי הרמ"ק בסידורו "תפלה למשה" (שער ח' ס"ב, הובא בשו"ע הזוהר סי' רל"ד) מפרט י"ב עניני תפלת המנחה ולא מזכיר כלום מהענין של 'למנצח בנגינות', ובשער ט' סי' ח' (הובא בשו"ע הזוהר סי' רל"ז) כותב: "אחר הקדיש שאחר שמו"ע של ערבית נוהגין לומר מזמור שיר למעלות אשא עיני וגו', מפני שהוא מסוגל לשמירה". ואחר שיר המעלות כותב: "ואומר קדיש לקיים השמירה וחזוקה מצד ביטול הדינים, וברכו לפתוח השערים העליונים לכניסת התפלה והשכינה בתיקוניה, וזוהר נתקן הכל עכ"ל". ולפי הנ"ל מובן למה אנו נוהגין את מנהג א"י לומר 'שיר למעלות' קודם 'עלינו' וכו"ל ודו"ק.

באות ל"ג. מובא המנהג של אנ"ש לבלי לטעום בער"ש מהדגים של שבת, לבד אם חל ר"ח בער"ש יעו"ש. ואפשר לפרש טעם המנהג, כי רביז"ל כותב ב"ספר המידות" (אכילה ח"ב ב'): "אכילת הדגים מעוררים תאוות הזיווג. ובטעמי המנהגים (עניני שבת קונטרס אחרון אות ש"ה) מביא בשם ספר "אור הישר" שאין לאכול דג בחול באומרו "אין בחול כח להעלות הניצוצות רק הכל בזכות שבת" עיי"ש. אכן בר"ח יורד שפע כתר עליון בתפילת מוסף (שעה"כ דרוש ב' מדרושי חזרת העמידה) ו'באור צדיקים' (סי' ל"א ס"ט) כותב: חייב לכבד ר"ח שגם בו יש הארת הנפש ע"כ. ולכן בר"ח יכולים ג"כ להעלות הניצוצות מהדגים ולכן אכלו טועמיה רק בער"ש שחל להיות בו ר"ח ודו"ק.

באות ל"א. בענין קריאת שמו"ת לפני חצות או לאחר חצות. באמת בנוסחאות כת' (שהו"ל הרה"ח ר' נתן צבי קעניג ז"ל) בליקו"מ תורה י"ט מוכח שקורין שמו"ת לאחר חצות. אכן בשער הכוונות כתוב להדיא לקרות קודם חצות. ומובא בשם הרה"ק ר' מאיר מאפטא בעמח"ס 'אור לשמים' שמי שקוצץ הצפרניים בער"ש וגומר הפרשה שמו"ת קודם חצות מובטח לו שלא יבוא בכל השבוע לידי עבירות

חמורות ע"כ. ראה פסקי תשובות סי' ר"ס הערה צ'.

באות ל"ז. כותב שכבר כתב רביז"ל (ספר המידות בנים נ"ט) הדסים בשבת סגולה לבנים. וכן הוא במהרש"א חידושי אגדות שבת ל"ג ע"ב, עכ"ל. ויש להעיר, שיש כאן טעות סופר, שבספר המידות איתא: סגולה לבנים 'תלמידי חכמים'. ומש"כ וכן הוא במהרש"א, יש להעיר שהמהרש"א כותב שמסוגל לבנים "צדיקים".

ואמרתי לרמז ב' הדברים הנ"ל בזמר של האר"י הק' 'אומר בשבחין': "ומדאני אסא, לארוס וארוסה, להתקפא חלשין". התורה נקראת ארוסה כמאחז"ל (פסחים מ"ט): עה"פ מורשה קהילת יעקב - אל תקרי מורשה אלא מאורסה, והאדם הלומד ומתדבק בה כדבעי הרי הוא נקרא ארוס והתורה נקראת ארוסה וכו"ל. ואיתא בליקו"מ (תורה י"ד) שע"י אותיות התורה שהוציא מפיו ומתנוצצים זה לזה, זה בחי' זיווג וכו' ועל ידו מתנוצצין ומתברכין הנשמות, נמצא כשממשיך נשמה לבנו בוודאי הוא ממשיך נשמה בהירה וזכה, ועי"ז גם בנו יהיה ת"ח עכ"ל. א"כ בארוס וארוסה שהוא בחי' זיווג הנשמות ע"י לימוד התורה, מרומז שע"י הדסים יזכה לבנים ת"ח וכו"ל. להתקפא חלשין - מרמז לבחי' צדיק, כי צדיק איקרי מי ששלם במדת היסוד, ואיתא בליקו"מ (ח"א תורה י"א) שברית נקרא בועז - בו עז בו תוקפא עיי"ש. וא"כ להתקפא חלשין מרומז בחי' צדיק. וגם הר"ת וסו"ת של ל'התקפא ח'לשין' עם הכולל בגימטריא צ'.

באות ל"ט. כותב שרביז"ל אמר לר' חייקל ז"ל שבשבת אין אומרים אוי, (אבניה ברזל). שמעתי מפי הרה"ח ר' אברהם ירבלום שליט"א ששמע מהרה"ח ר' לוי"צ בנדר ז"ל שפקפק על שיחה זו ואמר שהוא לא נכון.

באות מ"ב. מביא שאינו יודע טעם לדבר על מה שנהגו אנ"ש להשאיר בליל שבת אחר הסעודה החלות הנשארות, הן השלימות והן הפרוסות ולכסותם במפה. ויש לציין לזה מש"כ בכף החיים סי' ק"פ (אות ח') שיש פלוגתא הפוסקים אם מותר להשאיר על השולחן פת שלם, ומסיק לבסוף שהאר"י הק' היה משייר בשולחן תחת המפה הפרוסה קצת פתיתין ופירורין של פת כדי להשאיר שם ברכת ליל שבת, בסוד אסוך שמן הנוכר באלישע כנוצר בזוהר, אבל לא לחם שלם משום העורכים לגד שולחן, ולא איקרי הכי אלא בלחם שלם עכ"ל יעו"ש.

ואסיים מכתבי בכל חותמי ברכה והצלחה, ונוכה לילך בדרך הנגמ"ח זי"ע מתוך נחת ושמחה וכל טוב סלה, ונוכה לביאת גוא"צ במהרה דידן מתוך רחמים וחסדים גדולים בב"א.

כעתירת וברכת א. ש. שישא פנייה"ק ת"ז

התורה הזמנית

בחודש טבת
ממשיכים
תורה ב' - ימי חנוכה
ביתר שאת
להמשיך את התורה וההודאה
לכל השנה
חידושים וביאורים יתקבלו בברכה
למשלוח חידו"ת: 05484-85412
תאריך אחרון למסירת חידושים:
יום ד' - כ' טבת

בסימן טוב ובמזל טוב

מברכים אנו את חברינו היקר, המושך בעט סופרים
מאמרים משובחים ומיוחדים
עבור גליונו
הר"ר שמואל מאיר חשין הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהיכנס בנו היקר כמר נחמן נ"ו
לנועם עול התורה והמצוות
ברכתינו שלוחה אליו: שיזכה לרוות ממנו ומכל
יו"ח מלא חפניים נחת דקדושה, ממנו ומכל יו"ח,
והחתן יגדל לאילנה רבבא לתפארת בית אבותיו,
שתול על אדני התורה והיראה ע"פ דרך רביה"ק
המברכים
האברכים מערכת "מימי הנחל"

ואלה יעמדו על הברכה שהרימו את נדבת לבם עבור הוצאות הגליון

הר"ר שלום אהרן צוקר הי"ו	האחים ויצהנדר הי"ו
הר"ר אברהם הכהן גולדברגר הי"ו	לעי"נ אביהם הרה"ח ר' אלעזר ב"ר שלמה
הר"ר יעקב נתן בן חיה אסתר אנשין הי"ו	יהודה ז"ל
לעלוי נשמת	נלב"ע ל' כסליו תשמ"ה
הגאון האלקי ר' אברהם ב"ר נחמן	הר"ר שלמה אהרן הכהן ליפשיץ הי"ו
מטולטשין זצ"ל	לכבוד שמחת נישואי בנו משה נחמן שיחי
נלב"ע כ"ט כסליו תרע"ח	

לתרומות והנצחות: 05484-85412

ברכת מזל טוב חמה ולבבית לחברינו היקרים:

ר' נחמן ברש"א צוקר ר' מיכל לוינון להולדת הבנים	ר' נתן יוסף ראובן אנשין לארוסי הבן	ר' משה פילמר ר' יצחק לבובסקי ר' משה נחמן הכהן ליפשיץ ר' שמעון הלוי וייס לנישואיהם	ר' מאיר פוקס ר' מאיר יחיאל המבורגר ר' נתן סלמנוביץ להולדת הבנות
---	--	---	--